

PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
TOMASZ CHRÓSTNY

Warszawa, dn. 22 września 2020 r.

wersja jawna

DOZIK-2.611.3.2017/JS/MSN/RW

Decyzja nr DOZIK-13/2020

I. Na podstawie art. 23b ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2020 r. poz. 1076 i 1086), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji

i Konsumentów **uznaje postanowienia wzorców umów stosowane przez Bank Millennium Spółkę Akcyjną z siedzibą w Warszawie o treści:**

A. „Kurs wymiany walut obcych, na podstawie którego przeliczane są na złote polskie zobowiązania Kredytobiorcy wyrażone w walucie obcej, podawany jest w Tabeli Kursów Walut Obcych Banku. Podstawą do ustalenia kursów kupna i sprzedaży zawartych w Tabeli Kursów Walut Obcych Banku jest kurs bazowy, stanowiący średnią arytmetyczną z ofert kupna i sprzedaży tej waluty oferowanych przez profesjonalnych uczestników rynku walutowego i podanych na stronie serwisu Reuters w chwili tworzenia Tabeli Kursów Walut Obcych.

Wartości kursu kupna i wartość kursu sprzedaży z Tabeli Kursów Walut Obcych mogą odbiegać od kursu bazowego o nie więcej niż 10%”

[postanowienie umowne stosowane w następujących wzorcach umowy:

- „Aneks do Umowy o Kredyt Hipoteczny nr ... indeksowany do CHF sporządzonej w dniu ...”,
- „Aneks do Umowy o MilleKredyt DOM nr ... w CHF sporządzonej w dniu ...”,
- „Aneks nr ... do Umowy o Pożyczkę Hipoteczną nr ... indeksowany do CHF sporządzonej w dniu ...”,
- „Aneks do Umowy o MillePożyczkę Hipoteczną nr ... indeksowany do CHF sporządzonej w dniu ...”,
- „Aneks do Umowy o Kredyt Konsolidacyjny nr ... indeksowany do CHF sporządzonej w dniu ...”
- „Aneks do Umowy o MilleKredyt DOM nr ... indeksowany do CHF sporządzonej w dniu ...”]

oraz

B. „Tabela Kursów Walut Obcych Banku tworzona jest przynajmniej raz dziennie każdego dnia roboczego. Pierwsza Tabela Kursów Walut Obcych Banku tworzona jest pomiędzy godziną 8.00 a godziną 10.00 danego dnia. Tabela Kursów Walut Obcych Banku publikowana jest każdorazowo na stronie www.bankmillennium.pl”,

[postanowienie umowne stosowane w następujących wzorcach umowy:

- „Aneks do Umowy o Kredyt Hipoteczny nr ... indeksowany do CHF sporządzonej w dniu ...”,
- „Aneks do Umowy o MilleKredyt DOM nr ... w CHF sporządzonej w dniu ...”,
- „Aneks nr ... do Umowy o Pożyczkę Hipoteczną nr ... indeksowany do CHF sporządzonej w dniu ...”,
- „Aneks do Umowy o MillePożyczkę Hipoteczną nr ... indeksowany do CHF sporządzonej w dniu ...”,
- „Aneks do Umowy o Kredyt Konsolidacyjny nr ... indeksowany do CHF sporządzonej w dniu ...”
- „Aneks do Umowy o MilleKredyt DOM nr ... indeksowany do CHF sporządzonej w dniu ...”]

za niedozwolone postanowienia umowne, o których mowa w art. 385¹ § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz. U. z 2019 r. poz. 1145 ze zm.), co stanowi naruszenie zakazu określonego w art. 23a ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2020 r. poz. 1076 i 1086), **i zakazuje ich wykorzystywania**.

II. 1. Na podstawie art. 23b ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2020 r. poz. 1076 i 1086), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów nakłada na **Bank Millennium Spółkę Akcyjną z siedzibą w Warszawie** środek usunięcia trwających skutków naruszenia zakazu, o którym mowa w art. 23a ww. ustawy, w postaci poinformowania, wszystkich konsumentów będących stronami aneksów do umów zawartych na podstawie wzorców, których postanowienia zostały uznane za niedozwolone, o uznaniu ich za niedozwolone i skutkach z tego wynikających, w terminie nie później niż 3 (trzech) miesiące od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

Przy czym informacja przekazywana konsumentom będzie:

[1] w warstwie wizualnej - sporządzona czcionką w rozmiarze co najmniej 11, kolorze czarnym i rodzaju Times New Roman,

[2] dostarczona konsumentom za pomocą listów poleconych,

składała się z następującej treści:

„Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w decyzji nr DOZIK-13/2020 z dnia 22 września 2020 r. uznał za niedozwolone, postanowienia wzorców umów stosowane przez Bank Millennium Spółkę Akcyjną z siedzibą w Warszawie w obrocie z konsumentami i zakazał ich wykorzystywania. Są to postanowienia o treści (...) - *należy przytoczyć treść postanowień uznanych za niedozwolone*.

Prawomocna decyzja o uznaniu postanowienia wzorca umowy za niedozwolone ma skutek wobec przedsiębiorcy, co do którego stwierdzono stosowanie niedozwolonego postanowienia umownego oraz wobec wszystkich konsumentów, którzy zawarli z nim aneks do umowy/umowę na podstawie wzorca wskazanego w decyzji. W związku z powyższym,

postanowienia te nie wiążą Pani/Pana, czyli są bezskuteczne. Bezskuteczność ta powstaje z mocy prawa i nie jest konieczne stwierdzenie jej na drodze sądowej. Klauzulę uznaną za abuzywną należy traktować tak, jakby w ogóle nie była zawarta w aneksie do umowy/ umowie.

Decyzja Prezesa UOKiK nr DOZIK-13/2020 dostępna jest pod adresem internetowym www.uokik.gov.pl. Decyzja jest prawomocna.

Podpis osoby uprawnionej do reprezentacji Banku Millennium Spółki Akcyjnej z siedzibą w Warszawie”.

2. Na podstawie art. 23b ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2020 r. poz. 1076 i 1086), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów nakłada na **Bank Millennium Spółkę Akcyjną z siedzibą w Warszawie** środek usunięcia trwających skutków naruszenia zakazu, o którym mowa w art. 23a ww. ustawy, w postaci złożenia oświadczenia w terminie nie później niż 1 (jednego) miesiąca od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji, utrzymywanego na stronie internetowej przez okres 4 (czterech) miesięcy, o następującej treści:

„Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w decyzji nr DOZIK-13/2020 z dnia 22 września 2020 r. uznał za niedozwolone, postanowienia wzorców umów stosowane przez Bank Millennium Spółkę Akcyjną z siedzibą w Warszawie w obrocie z konsumentami i zakazał ich wykorzystywania. Są to postanowienia o treści (...) - *należy przytoczyć treść postanowień uznanych za niedozwolone.*

Prawomocna decyzja o uznaniu postanowienia wzorca umowy za niedozwolone ma skutek wobec przedsiębiorcy, co do którego stwierdzono stosowanie niedozwolonego postanowienia umownego oraz wobec wszystkich konsumentów, którzy zawarli z nim aneks do umowy/umowę na podstawie wzorca wskazanego w decyzji. W związku z powyższym, postanowienia te nie wiążą konsumenta, który zawarł aneks do umowy/umowę na podstawie wzorca zawierającego kwestionowane postanowienia. Bezskuteczność tych postanowień powstaje z mocy prawa i nie jest konieczne stwierdzenie jej na drodze sądowej. Klauzulę uznaną za abuzywną należy traktować tak, jakby w ogóle nie była zawarta w aneksie do umowy/ umowie.

Decyzja Prezesa UOKiK nr DOZIK-13/2020 dostępna jest pod adresem internetowym www.uokik.gov.pl. Decyzja jest prawomocna.”,

w następujący sposób:

[1] czarną czcionką (kod szesnastkowy RGB #000000) ARIAL na białym tle (kod szesnastkowy RGB #ffffff),

[2] tekst powyższego oświadczenia wyjustowany,

[3] w górnej części strony głównej domeny www.bankmillennium.pl i na każdej innej stronie internetowej przedsiębiorcy zastępującej ww. stronę w przyszłości, z możliwością zamknięcia oświadczenia przez użytkownika poprzez kliknięcie krzyżyka w prawym górnym rogu ramki; oświadczenie ma być widoczne przez cały czas, gdy użytkownik jest na stronie (oświadczenie nie może przybrać formy np. rotacyjnego banera czy slajdera),

[4] czcionka powinna odpowiadać wielkości czcionki zwyczajowo używanej na ww. stronie internetowej, tekst umieszczony w ramce, o rozmiarze takim, aby była ona w całości

wypełniona oświadczeniem, o którym mowa w niniejszym punkcie, z uwzględnieniem marginesu 2,5 cm z każdej strony,

[5] fragment: „*Decyzja Prezesa UOKiK nr DOZIK-13/2020*” będzie stanowić hipertączę prowadzące do strony internetowej: https://decyzje.uokik.gov.pl/bp/dec_prez.nsf.

III. Na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 3a w związku z art. 112 ust. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2020 r. poz. 1076 i 1086), Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów nakłada na **Bank Millennium Spółkę Akcyjną z siedzibą w Warszawie**, płatną na rzecz Funduszu Edukacji Finansowej, karę pieniężną w wysokości 10 464 213 zł gr (słownie: dziesięć milionów czterysta sześćdziesiąt cztery tysiące dwieście trzydzieści złotych), z tytułu naruszenia zakazu, o jakim mowa w art. 23a ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w zakresie określonym w pkt. I niniejszej decyzji.

IV. Na podstawie art. 77 ust. 1 i art. 80 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2020 r. poz. 1076 i 1086) oraz na podstawie art. 263 § 1 i art. 264 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 2096 ze zm.) w związku z art. 83 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów postanawia obciążyć **Bank Millennium Spółkę Akcyjną z siedzibą w Warszawie** kosztami postępowania opisanego w pkt. I sentencji niniejszej decyzji w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone w kwocie 235 zł i 80 gr (słownie: dwieście trzydzieści pięć złotych i osiemdziesiąt groszy) i zobowiązuje Bank Millennium Spółkę Akcyjną z siedzibą w Warszawie do zwrotu tych kosztów Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w terminie 14 dni od daty uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

Uzasadnienie

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej także „Prezes Urzędu”, „Prezes UOKiK”) przeprowadził postępowanie wyjaśniające (sygn. DDK-404-502/16) w sprawie wstępnego ustalenia, czy w związku ze stosowaniem we wzorcach umów wykorzystywanych przez banki klauzul dotyczących sposobu ustalania wysokości kursów kupna i sprzedaży walut obcych, nastąpiło naruszenie uzasadniające wszczęcie postępowania w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, stosownie do art. 23a uokik.

Podstawę do wszczęcia postępowania stanowiły informacje otrzymane przez Prezesa Urzędu od konsumentów, będących stroną umów o kredyty hipoteczne odnoszące się do walut obcych, dotyczące dowolności w ustalaniu przez banki kursów kupna i sprzedaży walut obcych poprzez odniesienie w umowach kredytu do bankowych tabel kursów kupna i sprzedaży walut obcych, a nie do niezależnego źródła, na które banki nie mają wpływu i którego nie mogą dowolnie kształtować.

W toku prowadzonego postępowania, pismami z dnia 10 czerwca 2016 r., 18 lipca 2016 r. i 15 września 2016 r. Prezes Urzędu wezwał Bank Millennium Spółkę Akcyjną z siedzibą

w Warszawie (dalej także „Bank”, „Przedsiębiorca”, „Spółka”) do przekazania informacji, czy we wzorcach umów kredytów hipotecznych waloryzowanych / denominowanych / indeksowanych do walut obcych lub w załącznikach do nich (m.in. regulaminach, tabelach) bądź we wzorcach aneksów stosowanych przez Bank po dniu 17 kwietnia 2016 r., zamieszczane są postanowienia umowne dotyczące sposobu ustalania wysokości kursów kupna i sprzedaży walut obcych oraz czy konsumenci mogą zweryfikować na podstawie ww. postanowień poprawność wyliczeń stosowanych przez Bank. Dodatkowo, Prezes Urzędu wezwał Bank do przekazania treści odpowiednich wzorców umów wraz z załącznikami.

W odpowiedzi w pismach z: dnia 6 lipca 2016 r., 12 sierpnia 2016 r. i 3 października 2016 r. Bank przekazał m.in. następujące stanowisko:

- Bank nie posiada w swojej ofercie kredytów hipotecznych indeksowanych do walut obcych, były one oferowane do dnia 30 listopada 2008 r., przy czym ostatnia umowa kredytu indeksowanego została zawarta przez Bank w dniu 12 lutego 2009 r., tym samym po dniu 17 kwietnia 2016 r. Bank nie stosował wzorców umów zawierających klauzule dotyczące sposobu ustalania kursów kupna i sprzedaży walut obcych;
- Do umów kredytów hipotecznych indeksowanych do walut obcych zawartych przez Bank z konsumentami przed dniem 12 lutego 2009 r. i wykonywanych po 17 kwietnia 2016 r. mogło dojść do zawarcia aneksu uzupełniającego umowę o szczegółowe zasady określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego m.in. wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych;
- Kurs wymiany walut obcych, na podstawie którego zobowiązania Kredytobiorców spłacających kredyty wyrażone w walucie obcej przeliczane są na złote polskie, publikowany w tworzonej przez Bank Tabeli Kursów Walut Obcych, stanowi średnią arytmetyczną z ofert kupna i sprzedaży tej waluty oferowanych przez profesjonalnych uczestników rynku walutowego i podanych na stronie serwisu Reuters w chwili tworzenia ww. tabeli;
- Inicjatorem procesu zawierania aneksu jest konsument, procedura jest wieloetapowa, projekt aneksu jest przygotowywany przez Bank, a jedynie w nielicznych przypadkach zdarza się, że konsument przedstawia własny projekt aneksu, natomiast zasady ustalania kursów walut obcych przez Bank są jednakowe dla wszystkich umów kredytów hipotecznych, i znajduje to odzwierciedlenie w treści wszystkich aneksów, zatem konsumenci nie mają wpływu na treść ww. postanowień;
- W zakresie ilości aneksów zawartych w okresie od 1 stycznia 2016 r. do 20 lipca 2016 r., Bank oświadczył, że do umów kredytów hipotecznych waloryzowanych / denominowanych / indeksowanych do CHF zawarto ich [***], natomiast do EURO [***].

W dniu 10 marca 2017 r. Prezes Urzędu wydał postanowienie o wszczęciu postępowania nr DOIK-611-3/17/JS w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, w związku ze stosowaniem przez Bank we wzorcach umów, aneksach do umów kredytów i pożyczek hipotecznych waloryzowanych / indeksowanych / denominowanych do walut obcych, postanowień umownych o treści wskazanej w pkt. I lit A i B sentencji niniejszej decyzji.

Tym samym postanowieniem Prezes Urzędu zaliczył w poczet dowodów w przedmiotowym postępowaniu materiał dowodowy zebrany w trakcie postępowania wyjaśniającego o sygn. DDK-404-502/16.

Bank pismem z dnia 28 kwietnia 2017 r. odniósł się do postanowienia o wszczęciu postępowania, wskazując m.in., że:

- Aneksy nie mogą być w ocenie Banku uznane za wzorce umowne;
- Kursy wymiany walut obcych stosowane przez Bank są tworzone w oparciu o obiektywne kryteria, odpowiadają kursom rynkowym, na co wpływ ma m.in. fakt korzystania przez Bank przy ich ustalaniu z danych publikowanych przez serwis Reuters;
- W zakresie braku informacji o ilości publikowanych Tabel Kursów Walut Obcych, Bank wskazał, że wynika to z dynamiki rynku, jednocześnie podkreślając, że zastosowanie do rozliczeń w przypadku kredytów odnoszących się do walut obcych znajduje kurs najkorzystniejszy w danym dniu;
- Bank wskazał, że w jego ocenie ustawa antyspreadowa, poprzez zapewnienie konsumentom możliwości spłaty kredytu bezpośrednio w walucie obcej, wyłączyła możliwość kontroli postanowień odsyłających do bankowych tabel kursów wymiany walut, powołując w tym miejscu również wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2015 r. (sygn. akt: IV CSK 362/14).

Jednocześnie Bank przytoczył opinie biegłych, które w jego ocenie potwierdzają prawidłowość ustalania przez bank kursów walut dla kredytobiorców, w tym opinię [***] w zakresie sposobu ustalania rynkowego kursu walutowego, sporządzoną w dniu [***], oraz dwie opinie biegłych sądowych (opinie biegłych sądowych przy Sądzie Okręgowym w Warszawie: [***] z dnia [***] wydana w sprawie o sygnaturze [***] i [***], wydana w dniu [***] w sprawie o sygnaturze [***]) w sprawach z powództw przeciwko Bankowi, również dotyczące sposobu ustalania rynkowego kursu walutowego.

Ponadto Przedsiębiorca wyraził deklarację współpracy z Prezesem Urzędu w celu wypracowania zmiany ww. warunków obliczania kursów walut obcych dla konsumentów spłacających kredyty odnoszące się do walut obcych. Zaproponował w tym zakresie obliczanie rat kapitałowo-odsetkowych w oparciu o formułę kurs NBP (kurs kupna / sprzedaży lub kurs średni) + procentowa marża banku.

Strona zadeklarowała również gotowość spotkania przedstawicieli Banku z przedstawicielami UOKiK w celu wypracowania stanowiska odpowiadającego oczekiwaniom Prezesa Urzędu.

W toku postępowania, pismem z dnia 11 sierpnia 2017 r. Bank złożył wniosek o wydanie decyzji w trybie art. 23 c ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, w którym zaproponował stosowanie wobec konsumentów spłacających kredyty waloryzowane / denominowane / indeksowane do walut obcych kursu średniego NBP obowiązującego w dniu spłaty, powiększonego o [***]%, do spłaty ww. zobowiązań, lub alternatywnie zobowiązanie obejmujące umożliwienie tym kredytobiorcom przewalutowanie ich kredytów z uwzględnieniem kursu średniego NBP.

Mając na uwadze nakaz należytego i wyczerpującego informowania Strony o okolicznościach faktycznych i prawnych sprawy wyrażony w art. 9 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (dalej: „kpa”), Prezes UOKiK pismem z dnia 14 lutego 2018 r. (Szczegółowe Uzasadnienie Zarzutów) poinformował Bank o ustaleniach poczynionych w toku postępowania w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone oraz o planowanym rozstrzygnięciu.

W odpowiedzi na Szczegółowe Uzasadnienie Zarzutów, Bank w piśmie z dnia 30 listopada 2018 r. podtrzymał propozycję zobowiązania złożonego wraz z pismem z dnia 11 sierpnia 2017 r. Bank jednocześnie wskazał, że:

-W wyniku przyjęcia ustawy antyspreadowej konsument ma swobodę wyboru waluty, w jakiej spltaca zobowiązanie (PLN lub waluta do której indeksowany jest kredyt);

-Nie doszło w ocenie Banku do naruszenia zbiorowych interesów konsumentów, gdyż nie jest zbiorowym interesem suma indywidualnych interesów konsumentów, a postanowienia aneksów miały zastosowanie wyłącznie do osób, które zdecydowały się na ich zawarcie;

-Bank zakwestionował planowane zobowiązanie go w decyzji przez Prezesa Urzędu do usunięcia trwających skutków naruszenia, gdyż w ocenie Banku stanowiłoby to ingerencję w kompetencję sądów powszechnych i naruszenie prawa Banku do sądu;

-W ocenie Banku niezasadne jest planowane nałożenie na Stronę kary pieniężnej.

W toku postępowania przedstawiciele Banku odbyli spotkania z przedstawicielami UOKiK, proponując kolejne rozwiązania, które mogłyby zostać przyjęte w ramach zobowiązania.

Pismem z dnia 12 sierpnia 2020 r. Prokurator Prokuratury Okręgowej w Warszawie, działając na podstawie art. 183 § 1 kodeksu postępowania administracyjnego, zgłosił swój udział w niniejszym postępowaniu.

Pismem z dnia 19 sierpnia 2020 r. Prezes Urzędu zawiadomił Bank oraz Prokuratora o zakończeniu zbierania materiału dowodowego w niniejszym postępowaniu oraz o możliwości zapoznania się z materiałem zgromadzonym w aktach sprawy. Strona skorzystała z przysługującego jej uprawnienia w dniu 28 sierpnia 2020 r.

W dniu 11 września 2020 r. w siedzibie Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów zapoznał się z aktami sprawy Prokurator Prokuratury Okręgowej w Warszawie.

Prezes Urzędu ustalił, co następuje.

Bank Millennium Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie jest przedsiębiorcą wpisanym do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego przez Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie XII Wydział Gospodarczy pod numerem: 0000010186. Przedmiotem działalności Banku jest m.in. pozostałe pośrednictwo pieniężne oraz pozostała finansowa działalność bankowa.

(dowód: informacja odpowiadająca odpisowi aktualnemu z Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego Spółki)

Bank wykonuje w relacji z konsumentami umowy o kredyt hipoteczny / pożyczkę hipoteczną odnoszące się do walut obcych zawarte w oparciu o wzorce umowne. Według stanu na dzień 2 marca 2020 r. wykonywanych jest [***] umów zawartych z konsumentami. Liczba umów w podziale na walutę indeksacji przedstawia się następująco: CHF - [***] umów, EUR - [***] umów, USD - [***] umowy.

(dowód: pismo Banku z dnia 30 marca 2020 r.)

Od dnia 12 lutego 2009 r. Bank nie zawierał nowych umów kredytu hipotecznego waloryzowanych / denominowanych / indeksowanych do walut obcych.

(dowód: pismo Banku z dnia 12 sierpnia 2016 r., pismo Banku z dnia 6 lipca 2016 r.)

Bank stosuje wzorce aneksów do umów kredytów hipotecznych waloryzowanych do walut obcych, w których znajdują się postanowienia dotyczące sposobu ustalania wysokości kursów kupna i sprzedaży walut obcych.

(dowód: pismo Banku z dnia 6 lipca 2016 r., pismo Banku z dnia 12 sierpnia 2016 r., pismo banku z dnia 3 października 2016 r.)

We wskazanych powyżej, stosowanych przez Bank wzorcach aneksów, znajdowało się postanowienie umowne o treści:

„Kurs wymiany walut obcych, na podstawie którego przeliczane są na złote polskie zobowiązania Kredytobiorcy wyrażone w walucie obcej, podawany jest w Tabeli Kursów Walut Obcych Banku. Podstawą do ustalenia kursów kupna i sprzedaży zawartych w Tabeli Kursów Walut Obcych Banku jest kurs bazowy, stanowiący średnią arytmetyczną z ofert kupna i sprzedaży tej waluty oferowanych przez profesjonalnych uczestników rynku walutowego i podanych na stronie serwisu Reuters w chwili tworzenia Tabeli Kursów Walut Obcych. Wartości kursu kupna i wartość kursu sprzedaży z Tabeli Kursów Walut Obcych mogą odbiegać od kursu bazowego o nie więcej niż 10%”

Postanowienie było stosowane w następujących wzorcach umowy:

- „Aneks do Umowy o Kredyt Hipoteczny nr ... indeksowany do CHF sporządzonej w dniu ...”,
- „Aneks do Umowy o MilleKredyt DOM nr ... w CHF sporządzonej w dniu ...”,
- „Aneks nr ... do Umowy o Pożyczkę Hipoteczną nr ... indeksowany do CHF sporządzonej w dniu ...”,
- „Aneks do Umowy o MillePożyczkę Hipoteczną nr ... indeksowany do CHF sporządzonej w dniu ...”,
- „Aneks do Umowy o Kredyt Konsolidacyjny nr ... indeksowany do CHF sporządzonej w dniu ...”
- „Aneks do Umowy o MilleKredyt DOM nr ... indeksowany do CHF sporządzonej w dniu ...”

(dowód: pismo Banku z dnia 12 sierpnia 2016 r.; wzorce umowne przekazane przez Bank na płycie CD przy piśmie Banku z dnia 12 sierpnia 2016 r., pismo Banku z dnia 30 marca 2020 r.)

Ponadto w aneksach do umów kredytów i pożyczek hipotecznych indeksowanych do walut obcych zawieranych przez Bank z konsumentami znajdowało się postanowienie umowne o treści:

„Tabela Kursów Walut Obcych Banku tworzona jest przynajmniej raz dziennie każdego dnia roboczego. Pierwsza Tabela Kursów Walut Obcych Banku tworzona jest pomiędzy godziną 8.00 a godziną 10.00 danego dnia. Tabela Kursów Walut Obcych Banku publikowana jest każdorazowo na stronie www.bankmillennium.pl”.

Postanowienie było stosowane w następujących wzorcach umowy:

- „Aneks do Umowy o Kredyt Hipoteczny nr ... indeksowany do CHF sporządzonej w dniu ...”,
- „Aneks do Umowy o MilleKredyt DOM nr ... w CHF sporządzonej w dniu ...”,
- „Aneks nr ... do Umowy o Pożyczkę Hipoteczną nr ... indeksowany do CHF sporządzonej w dniu ...”,

- „Aneks do Umowy o MillePożyczkę Hipoteczną nr ... indeksowany do CHF sporządzonej w dniu ...”,

- „Aneks do Umowy o Kredyt Konsolidacyjny nr ... indeksowany do CHF sporządzonej w dniu ...”

- „Aneks do Umowy o MilleKredyt DOM nr ... indeksowany do CHF sporządzonej w dniu ...”

(wzorce umowne przekazane przez Bank na płycie CD załączonej do pisma Banku z dnia 12 sierpnia 2016 r.)

Kwestionowane przez Prezesa Urzędu postanowienia były stosowane przez Bank od dnia 29 sierpnia 2011 r. do dnia 21 lipca 2020 r.

(dowód: pismo Banku z dnia 20 października 2017 r., pismo Banku z dnia 14 sierpnia 2020 r.)

Omawiane postanowienia umowne stosowane były przez Bank w przypadku wzorców aneksów do umów kredytu indeksowanego do CHF i EURO.

(dowód: pismo Banku z dnia 12 sierpnia 2016 r., pismo Banku z dnia 6 lipca 2016 r.)

Wzorzec aneksu zawierający klauzule dotyczące sposobu ustalania wysokości kursów kupna i sprzedaży walut o których mowa powyżej, był przygotowywany przez Bank. Powyższe klauzule, jak wyjaśnił Bank, są jednakowe dla wszystkich umów kredytów hipotecznych zawartych z konsumentami.

(dowód: pismo Banku z dnia 6 lipca 2016 r., pismo Banku z dnia 12 sierpnia 2016 r., pismo banku z dnia 3 października 2016 r.)

Bank potwierdził, że co do zasady klient nie ma możliwości samodzielnego kształtowania treści zawartych w aneksach postanowień dotyczących sposobu ustalania wysokości kursów kupna i sprzedaży walut obcych.

(dowód: pismo Banku z dnia 12 sierpnia 2016 r., pismo Banku z dnia 3 października 2016 r.)

W dniu 21 lipca 2020 r. Bank zakończył proces wprowadzania dla konsumentów posiadających kredyty hipoteczne indeksowane do CHF możliwość zawarcia aneksu i modyfikacji umowy w ten sposób, że dla powyżej zobowiązań wprowadzono dodatkową tabelę tworzoną w oparciu o kurs średni CHF podawany przez NBP, publikowany na stronie internetowej www.nbp.pl. Jednocześnie, dla celów realizacji zobowiązań i zleceń konsumentów, zastosowany zostanie kurs korzystniejszy dla kredytobiorcy (kurs CHF z Tabeli Kursów Walut Obcych Banku, lub kurs CHH, o którym mowa powyżej). Po dniu 21 lipca 2020 r. Bank zaprzestał również stosowania w aneksach zawieranych z konsumentami postanowień kwestionowanych w pkt I A i B sentencji niniejszej decyzji.

Obecnie stosowane przez Bank postanowienie przyjmuje następującą treść:

„Bank zastosuje korzystniejszy dla Kredytobiorcy kurs CHF spośród kursów publikowanych w dniu wymagalności zobowiązania Kredytobiorcy na stronie www.bankmillennium.pl w Tabeli Kursów Walut Obcych Banku Millennium SA:

a. kurs CHF z tabeli z oznaczeniem CHH zawierającej kurs waluty CHF do obsługi kredytów hipotecznych udzielonych we franku szwajcarskim przez Bank Millennium. Kurs CHF z Tabeli CHH odpowiada co do wysokości (jest tożsamy) z kursem średnim waluty CHF opublikowanym w Tabeli A ogłaszanej przez NBP na stronie www.nbp.pl w dniu poprzedzającym dzień opublikowania przez Bank Millennium tabeli CHH. Jeżeli dzień poprzedzający dzień publikacji tabeli CHH jest dniem, w którym NBP nie ogłasza średniego kursu CHF, zastosowanie znajdzie ostatni kurs średni CHF opublikowany przez NBP przed

dniem publikacji tabeli CHH. Tabela CHH tworzona jest raz dziennie każdego dnia roboczego z wyłączeniem sobót pomiędzy godziną 8:00 a godziną 10:00 danego dnia.

albo

b. kurs CHF z Tabeli Kursów Walut Obcych Banku, sekcja Dewizy, kurs sprzedaży dewiz w tej Tabeli, jest ustalany w oparciu o kurs bazowy, stanowiący średnią arytmetyczną z ofert kupna i ofert sprzedaży tej waluty oferowanych przez profesjonalnych uczestników rynku walutowego i podanych na platformie Reuters w chwili tworzenia Tabeli Kursów Walut Obcych z dnia wymagalności zobowiązań z tytułu kredytów hipotecznych indeksowanych do/ denominowanych w CHF. Wartość kursu kupna i wartości kursu sprzedaży z Tabeli Kursów Walut Obcych Banku mogą odbiegać od kursu bazowego o nie więcej niż 10%.

Tabela Kursów Walut Obcych Banku tworzona jest przynajmniej raz dziennie każdego dnia roboczego z wyłączeniem sobót pomiędzy godziną 8:00 a 10:00 danego dnia. W przypadku, gdy Tabela Kursów Walut Obcych Banku tworzona jest w danym dniu co najmniej dwukrotnie, kursem stosowanym do ustalenia zobowiązania Kredytobiorcy jest najkorzystniejszy dla Kredytobiorcy kurs tej waluty w danym dniu.”.

(dowód: pismo Banku z dnia 24 lipca 2020 r., pismo Banku z dnia 14 sierpnia 2020 r.)

Na dzień 2 marca 2020 r. bank wykonuje [***] umów kredytu hipotecznego indeksowanych do walut obcych, co do których zawarto aneks zawierający postanowienia kwestionowane w pkt. I A i B sentencji. Liczba umów w podziale na walutę indeksacji przedstawia się następująco: CHF - [***] umów, EUR - [***] umów

Sumarycznie, kwestionowane przez Prezesa Urzędu klauzule, od dnia 29 sierpnia 2011 r., tj. od dnia rozpoczęcia stosowania ww. postanowień umownych przez Bank, do dnia 2 marca 2020 r., na skutek zawarcia aneksów, znalazły się w [***] umowach kredytu hipotecznego indeksowanych do walut obcych, realizowanych przez Bank z konsumentami.

(dowód: pismo Banku z dnia 30 marca 2020 r.)

Prezes Urzędu zważył, co następuje.

Naruszenie interesu publicznego

Stosownie do art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2020 r. poz. 1076 i 1086; dalej również: „uokik”, „ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów”), Prezes UOKiK podejmuje się ochrony interesów konsumentów wyłącznie w interesie publicznym. Interes publiczny dotyczy ogółu, nieokreślonej z góry liczby osób. Jego naruszenie zachodzi zwłaszcza w sytuacji gdy określone działania przedsiębiorcy dotyczą szerszego kręgu uczestników rynku.

W ocenie Prezesa Urzędu, rozpatrywana sprawa ma charakter publiczny, gdyż wiąże się z ochroną praw potencjalnie nieograniczonej liczby konsumentów, którzy mogli być narażeni na stosowanie przez Bank we wzorcach umów niedozwolonych postanowień umownych. Działania Banku nie dotyczą interesów poszczególnych osób, których sprawy miałyby charakter jednostkowy, indywidualny i niedający się porównać z innymi, lecz kręgu

konsumentów, którzy mogli zawrzeć umowę w oparciu o wzorzec umowny, w którym zamieszczone zostały niedozwolone postanowienia umowne.

Choć zachowanie Banku, w postaci oferowania zawarcia aneksów do umów kredytu na podstawie wzorca umowy, jest skierowane do konsumentów będących już jego klientami, to nie jest ono podejmowane w stosunku do zindywidualizowanego konsumenta, tylko do członków grupy wyodrębnionych spośród ogółu konsumentów za pomocą wspólnego dla nich kryterium, jakim jest wykonywanie w relacji z Bankiem umowy o kredyt/ pożyczkę hipoteczną odnoszącą się do waluty obcej.

Postanowienia poddane analizie w niniejszej sprawie ujawniono w umowach o kredyt/ pożyczkę hipoteczną odnoszącą się do walut obcych. Zakłócenia działania instytucji finansowych biorących udział w procesie udzielania kredytów hipotecznych są szczególnie dotkliwe dla konsumentów, gdyż dotyczą produktów skomplikowanych, wiążących się z istotnym i długotrwałym obciążeniem finansowym po stronie konsumentów. W niniejszym przypadku postanowienia abuzywne występują w produktach odnoszących się do walut obcych, a zatem takich, w których występuje ryzyko kursowe. Znaczący wzrost kursów walut spowodował, że spłata kredytów hipotecznych obciążonych ryzykiem walutowym, stała się poważnym balastem dla domowych budżetów kredytobiorców i ich rodzin generując istotny społecznie problem.

Należy jednocześnie podkreślić, że przepisy art. 385¹ ustawy dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz. U. 2019 r. poz. 1145 ze zm., dalej: kc) i art. 385³ kc, które stanowią materialną podstawę do ingerencji Prezesa Urzędu w niniejszej sprawie, stanowią implementację Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich¹ (dalej także „Dyrektywa”, „Dyrektywa 93/13”). Interpretacji przytoczonych przepisów kodeksu cywilnego należy zatem dokonywać w odniesieniu do uregulowań zawartych we wskazanej Dyrektywie. Zgodnie z postanowieniami Dyrektywy, obowiązkiem Państw Członkowskich jest zapewnienie, aby umowy zawierane z konsumentami nie zawierały nieuczciwych warunków². Należy zatem mieć na uwadze, że interes publiczny w niniejszej sprawie wyraża się także per se w konieczności zapewnienia i zagwarantowania, by we wzorcach umów stosowanych w relacjach z konsumentami nie były stosowane niedozwolone postanowienia umowne. Jak zauważył Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 25 października 2012 r., celem kontroli abstrakcyjnej jest ochrona interesu publicznego w postaci zbiorowego interesu konsumentów³.

Z uwagi na to, że w niniejszej sprawie ma miejsce naruszenie przez Bank interesu publicznego, możliwe jest poddanie kwestionowanych działań Banku ocenie w świetle przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Ad I. Ocena zachowania Banku w aspekcie naruszenia zakazu stosowania we wzorcach umów zawieranych z konsumentami niedozwolonych postanowień umownych

¹ Dyrektywa Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich, Dz.U.U.E.L.1993.95.29.

² Dyrektywa 93/13, *preambuła*.

³ Sygn. akt I CZ 135/12; tak też: uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2015 r., sygn. akt III CZP 17/15: „Postępowanie w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone służy ochronie zbiorowego interesu konsumentów jako elementu interesu publicznego”.

Zgodnie z przepisem art. 23a ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, zakazane jest stosowanie we wzorcach umów zawieranych z konsumentami niedozwolonych postanowień umownych, o których mowa w art. 385¹ § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny. Jednocześnie art. 385¹ § 1 kc stanowi, że postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

A zatem, dla stwierdzenia stosowania przez przedsiębiorcę we wzorcach umów zawieranych z konsumentami niedozwolonych postanowień umownych niezbędne jest wykazanie kumulatywnego spełnienia poniższych przesłanek:

- kwestionowane działanie jest działaniem przedsiębiorcy,
- postanowienia stosowane we wzorcach umów przez przedsiębiorcę nie są indywidualnie uzgodnione,
- postanowienia nie dotyczą sformułowanych w sposób jednoznaczny głównych świadczeń stron,
- postanowienie stosowane we wzorcach umów przez przedsiębiorcę kształtuje prawa i obowiązki konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami,
- postanowienie stosowane przez przedsiębiorcę kształtuje prawa i obowiązki konsumentów rażąco naruszając ich interesy.

Zgodnie z przepisem art. 22¹ kc, za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. Zgodnie z ugruntowanym orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej także „TSUE”)⁴, status konsumenta ma charakter obiektywny - niezależny od ewentualnej wiedzy, doświadczenia, inteligencji i wykształcenia danej osoby fizycznej. Oznacza to, że przepisy nie wykluczają uznania za konsumentów osób, które wykonują zawód np. prawnika, lekarza lub ekonomisty.

Status przedsiębiorcy

Zgodnie z przepisem art. 4 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. z 2018 r. poz. 798) w związku z art. 196 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo przedsiębiorców oraz inne ustawy dotyczące działalności gospodarczej (Dz. U. z 2018 r. poz. 650), ilekroć w ustawie tej jest mowa o przedsiębiorcy, pojmuje się przez to w pierwszej kolejności przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2017 r. poz. 2168 ze zm.). Przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 ust. 1 tej ustawy jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną - wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą. Przepis art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej definiuje działalność gospodarczą jako zarobkową działalność wytwórczą, handlową, budowlaną, usługową oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodową wykonywaną w sposób zorganizowany i ciągły.

⁴ M.in. wyrok TSUE z dnia 3 września 2015 r. w sprawie o sygn. C-110/14, pkt. 21; postanowienie TSUE z dnia 19 listopada 2015 r. w sprawie o sygn. C-74/15, pkt 27.

Bank Millennium Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie jest przedsiębiorcą wpisanym do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego przez Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie XII Wydział Gospodarczy pod numerem: 0000010186.

Nie ulega zatem wątpliwości, że Bank posiada status przedsiębiorcy w rozumieniu powoływanego powyżej art. 4 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. z 2018 r. poz. 798). Tym samym, Bank przy wykonywaniu działalności gospodarczej, podlega rygorom określonym w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów, a jego działania mogą być oceniane w aspekcie naruszenia zakazu stosowania we wzorcach umów zawieranych z konsumentami niedozwolonych postanowień umownych.

Postanowienia stosowane we wzorcach umów przez Bank nie są indywidualnie uzgodnione

W przypadku postępowania w sprawie stosowania we wzorcach umów zawieranych z konsumentami niedozwolonych postanowień umownych przesłanka braku indywidualnego uzgodnienia nie ma znaczenia wobec abstrakcyjnego charakteru kontroli postanowienia wzorca umowy. Prezes UOKiK nie bada w niniejszym postępowaniu konkretnych stosunków istniejących pomiędzy kontrahentami, lecz wzorce umów i treść hipotetycznych stosunków, jakie powstałyby pomiędzy Bankiem a potencjalnym konsumentem. Nie ma zatem znaczenia, czy jakaś konkretna umowa była między stronami negocjowana ani nawet czy wzorzec był, czy też nie był zastosowany przy zawieraniu jakiegokolwiek konkretnej umowy. Indywidualne negocjowanie może się bowiem odbywać jedynie w toku zawierania konkretnej umowy z konsumentem w indywidualnej sprawie i z założenia nie może dotyczyć kontroli abstrakcyjnej wzorca umowy⁵. Kontrola abstrakcyjna obejmuje wzorzec, nie zaś konkretną umowę. Istotny jest zatem fakt, że Bank wprowadził oceniany wzorzec umowy do obrotu poprzez wystąpienie z ofertą zawarcia umowy z jego wykorzystaniem.

W piśmie z dnia 28 kwietnia 2017 r. Bank wskazał, że aneksy nie mogą być uznane za wzorce umowne. W ocenie Banku, aneksy zawierane są z inicjatywy kredytobiorcy, który chce skorzystać z uprawnień przyznanych ustawą z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo Bankowe. Bank poinformował, że zaoferowanie zamieszczenia w aneksie zapisu określającego sposób ustalania wysokości kursów kupna i sprzedaży walut obcych przez Bank stanowi realizację obowiązku nałożonego ww. ustawą. Jednocześnie Bank wyraził stanowisko, że z istoty aneksu, który wprowadza zmiany do istniejącego już stosunku prawnego, nie jest on przygotowywany przed zawarciem umowy, a jego zawarcie wymaga zgody obu stron.

W ocenie Prezesa Urzędu, Bank posługuje się w niniejszym przypadku wzorcem umowy - aneksem do umów kredytu i pożyczek hipotecznych odnoszących się do walut obcych. W doktrynie pod pojęciem wzorca umowy rozumie się przygotowane z góry przez proponenta, przed zawarciem umowy, postanowienia kształtujące treść stosunku prawnego wiążącego strony⁶. Wzorzec umowy ma zatem służyć proponentowi do jednostronnego kształtowania treści stosunków obligacyjnych, które nawiąże lub nawiązał ze swymi kontrahentami. Bank w piśmie z dnia 12 sierpnia 2016 r. wskazał, że „po pozytywnej weryfikacji następuje przygotowanie (zazwyczaj przez Bank) projektu aneksu do umowy; klient zapoznaje się z treścią aneksu”. W tym samym piśmie Bank poinformował,

⁵ Por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 10 maja 2016 r., sygn. akt VI ACa 222/15.

⁶ A. Rzetecka-Gil, Komentarz do art. 384 Kodeksu cywilnego, dostępne: Lex.

że zasady ustalania kursów walut obcych przez Bank są jednakowe dla wszystkich umów kredytów hipotecznych.

Podkreślenia wymaga, że stosownie do przepisu art. 3 ust. 2 Dyrektywy, warunki umowy zawsze zostaną uznane za niewynegocjowane indywidualnie, jeżeli zostały sporządzone wcześniej i konsument nie miał wpływu na ich treść, zwłaszcza jeśli zostały przedstawione konsumentowi w formie uprzednio sformułowanej umowy standardowej. Fakt, że niektóre aspekty warunku lub jeden szczególny warunek były negocjowane indywidualnie, nie wyłącza stosowania niniejszego artykułu do pozostałej części umowy, jeżeli ogólna ocena umowy wskazuje na to, że została ona sporządzona w formie uprzednio sformułowanej umowy standardowej.

Główne świadczenia stron

W świetle art. 385¹ § 1 kc nie można uznać za niedozwolone tych postanowień umowy, które określają główne świadczenia stron, chyba że nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Analiza treści zakwestionowanych postanowień umownych wymaga więc również rozważenia, czy postanowienia umowne określające zasady ustalania wysokości kursów kupna i sprzedaży walut obcych, można uznać za postanowienia określające główne świadczenia stron. Dopiero w przypadku stwierdzenia, że postanowienia regulują główne świadczenia stron, należy rozważyć, czy zostały one sformułowane w sposób jednoznaczny.

Za świadczenia główne uznaje się te, które zmierzają bezpośrednio do osiągnięcia celu umowy, tj. bez których nie dochodzi do powstania zobowiązania z danej umowy. Należy jednocześnie wskazać, że zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego⁷, „zasięg odnośnego pojęcia musi być zawsze ustalany w konkretnym przypadku, z uwzględnieniem wszystkich postanowień oraz celu zawieranej umowy. Chodzi tu o określenie świadczeń decydujących o istocie związania stron umową, czyli o to, co dla stron umowy jest najważniejsze. Pojęcie to należy zatem interpretować raczej wąsko, w nawiązaniu do elementów umowy kluczowych przedmiotowo. Przemawia za tym treść przepisu, która nie odnosi się do świadczeń „dotyczących głównych postanowień”, ale „określających” te postanowienia”.

Za główne świadczenia stron umowy kredytu, stosownie do przepisu art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (Dz. U. 2018 poz. 2187 ze zm.), należy uznać oddanie do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel oraz zobowiązanie kredytobiorcy do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu.

Z kolei w odniesieniu do umowy pożyczki, stosownie do przepisu art. 720 kc, za główne świadczenia stron umowy należy uznać świadczenie pożyczkodawcy do przeniesienia na własność biorącego (pożyczkobiorcy) określonej ilości pieniędzy i świadczenie pożyczkobiorcy do zwrotu tej samej ilości pieniędzy.

W ocenie Prezesa Urzędu, przedmiotowe postanowienia umowne nie określają zatem głównych świadczeń stron. W wyroku z dnia 22 stycznia 2016 r. (sygn. akt I CSK 1049/14) Sąd Najwyższy wprost wskazał, że „postanowienia bankowego wzorca umownego zawierającego uprawnienie banku do przeliczania sumy wykorzystanego przez kredytobiorcę

⁷ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 marca 2017 r., sygn. akt IV CSK 285/16.

kredytu do waluty obcej (klauzula tzw. spreadu walutowego) nie określają głównych świadczeń stron w rozumieniu art. 385¹ § 1 zdanie drugie kc”^{8,9}

Postanowienia umowne zakwestionowane w niniejszej sprawie, regulujące zasady ustalania kursów walut obowiązujące w Banku, choć związane z głównymi świadczeniami stron stosunku umownego, odnoszą się jedynie do tego, jak ma być ustalana ich wysokość.

Kształtowanie praw i obowiązków konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami

W dotychczasowym orzecznictwie dotyczącym uznawania postanowień umowy za niedozwolone kluczowym orzeczeniem, powoływanym w uzasadnieniach wielu późniejszych wyroków, jest wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2005 r.¹⁰

Sąd Najwyższy dokonał w nim wykładni art. 385¹ kc wskazując, że rażące naruszenie interesów konsumenta oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku obligacyjnym, natomiast działanie wbrew dobrym obyczajom wyraża się w tworzeniu przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową tego stosunku. Obie formuły prawne służą do oceny tego, czy standardowe klauzule umowne zawarte we wzorcu umownym przekraczają określone przez ustawodawcę granice rzetelności kontraktowej twórcy wzorca w zakresie kształtowania praw i obowiązków stron konsumenckiego stosunku obligacyjnego. W ujęciu proponowanym przez Sąd Najwyższy, wyznacznikiem dobrych obyczajów jest interes konsumenta w stosunku umownym z przedsiębiorcą.

W ocenie Prezesa Urzędu, dobrym obyczajem na gruncie niniejszej sprawy jest kształtowanie przez przedsiębiorcę treści postanowień umownych stosowanych we wzorcach umów, na podstawie których zawierane są umowy z konsumentami, w sposób zapewniający równomierne rozłożenie uprawnień i obowiązków między stronami stosunku umownego oraz niewykorzystywanie przez przedsiębiorcę silniejszej pozycji poprzez ustanawianie warunków umownych niekorzystnych dla konsumentów. Za naruszenie dobrych obyczajów Prezes UOKiK przyjmuje tworzenie postanowień umownych uprawniających Bank do dowolnego ustalania wysokości kursów wymiany walut na potrzeby dokonywania rozliczeń kredytowych.

Analizowane w niniejszym stanie faktycznym postanowienia pozwalają Bankowi wpływać na wysokość świadczeń ustalonych w umowach. Kursy walut, po których przeliczane są raty kapitałowo-odsetkowe kredytów, określane są każdorazowo w tabeli kursów sporządzanej przez Bank, przy czym sposób ustalenia tych kursów jest niejasny, a dodatkowo zależy od czynników arbitralnie przyjętych przez Bank. Oznacza to, że w omawianym przypadku przedsiębiorcy została przyznana jednostronna możliwość ustalania kryteriów oddziałujących na wysokość świadczenia konsumentów.

⁸ Stanowisko takie wynika również z innych orzeczeń Sądu Najwyższego: m.in. wyrok z dnia 14 lipca 2017 r., sygn. akt II CSK 803/16; wyrok z dnia 1 marca 2017 r., sygn. akt IV CSK 285/16.

⁹ Należy jednak podkreślić, że Prezesowi UOKiK jest znane orzecznictwo, które odmiennie odnosi się do tej kwestii, np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2019 r. (III CSK 159/17), w którym Sąd uznał, że klauzula indeksacyjna zawarta w umowie kredytowej może być uznana za określającą główne świadczenia stron.

¹⁰ Sygn. akt I CK 832/04.

Zgodnie z „Kodeksem Etyki Bankowej”¹¹, Bank w stosunkach z Klientami i przy wykonywaniu czynności na rzecz Klientów, powinien działać zgodnie z zawartymi umowami, w granicach dobrze pojętego interesu własnego i z uwzględnieniem interesów Klientów. Bank nie może wykorzystywać swego profesjonalizmu w sposób naruszający interesy Klientów (pkt 1.3).

Do poszanowania ochrony interesów klientów odwołuje się także „Kanon Dobrych Praktyk Rynku Finansowego”¹² rekomendowany przez Komisję Nadzoru Finansowego. Jedną z zasad wyrażonych w Kanonie jest ta, zgodnie z którą podmiot finansowy działa uczciwie i rozważnie, z poszanowaniem słusznego interesu klientów i dobra rynku finansowego, oraz nie nadużywa swojej dominującej pozycji wynikającej z przewagi zasobów, w tym kwalifikacji lub kompetencji osób działających w jego imieniu (pkt 1 Uczciwość).

Rażące naruszenie interesów konsumentów

Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 15 stycznia 2016 r.¹³, „ocena, czy dane postanowienie wzorca umowy, kształtując prawa i obowiązki konsumenta, „rażąco” narusza interesy konsumenta (art. 385¹ § 1 kc), uzależniona jest od tego, czy wynikająca z tego postanowienia nierównowaga praw i obowiązków stron (nierównowaga kontraktowa) na niekorzyść konsumenta jest istotna, znacząca. (...) Znacząca nierównowaga kontraktowa na niekorzyść konsumenta pozostaje sprzeczna z dobrymi obyczajami (wymogami dobrej wiary - por. art. 3 ust. 1 Dyrektywy 93/13), gdy można rozsądnie założyć, że kontrahent konsumenta, traktujący go w sposób sprawiedliwy i słuszny i uwzględniający jego prawnie uzasadnione roszczenia, nie mógłby racjonalnie się spodziewać, że konsument zaakceptowałby w ramach negocjacji klauzulę będącą źródłem tej nierównowagi”.

W tym miejscu podkreślenia wymaga, że konsumenci są faktycznie słabszą stroną stosunku umownego w relacji z przedsiębiorcą - w tym przypadku bankiem. Przewaga banku polega m.in. na możliwości kształtowania postanowień wzorców umów stosowanych w obrocie z konsumentami. Konsument posiada jedynie możliwość podjęcia decyzji, czy do umowy przystąpić. Należy również mieć na uwadze, że charakter umów kredytu/pożyczki hipotecznej odnoszących się do walut obcych wiąże się ze znacznym skomplikowaniem, a dodatkowo nabycie tego typu produktów pociąga za sobą długotrwałe zobowiązania finansowe po stronie konsumentów.

W związku z powyższym, konieczne jest, aby ponoszone przez konsumentów koszty związane z zawarciem i wykonywaniem umów, oparte były na obiektywnych i dostępnych dla nich kryteriach. Sposób ich ustalania musi być możliwy do zweryfikowania przez konsumentów pod kątem prawidłowości. Prezes Urzędu stoi na stanowisku, że przedsiębiorca powinien zapewnić konsumentom możliwość przewidzenia, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, konsekwencji ekonomicznych wynikających dla nich z danego postanowienia umownego¹⁴. W niniejszej sprawie, rażące naruszenie interesów konsumentów polega na wprowadzeniu niekorzystnej dla konsumentów dysproporcji ich praw i obowiązków wynikających z umowy, objawiającej się możliwie niekorzystnym ukształtowaniem ich sytuacji ekonomicznej, zależnej od woli Banku oraz na braku pewności co do skutków

¹¹ Kodeks Etyki Bankowej (Zasady Dobrej Praktyki Bankowej) przyjęty na XXV Walnym Zgromadzeniu ZBP w dniu 18 kwietnia 2013 r.

¹² Uchwała Nr 99/08 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 18 marca 2008 r. w sprawie rekomendacji stosowania Kanonu Dobrych Praktyk Rynku Finansowego.

¹³ Sygn. akt I CSK 125/15.

¹⁴ Tak też: wyrok TSUE z dnia 23 kwietnia 2015 r., sygn. C-96/14, pkt 41; wyrok TSUE z dnia 20 września 2018 r., sygn. C-51/17, pkt 78.

wynikających dla konsumenta z niejednoznacznego ukształtowania badanych postanowień umownych.

Bank wskazał, że od czerwca 2005 r., a zatem rok przed wprowadzeniem stosownego wymogu na mocy rekomendacji S wydanej przez Komisję Nadzoru Finansowego, we wszystkich umowach zawartych z konsumentami, w których znajdują się zakwestionowane klauzule, zawarto również postanowienia uprawniające konsumentów do dokonywania płatności bezpośrednio w walucie indeksacji kredytu. W ocenie Banku, oznacza to, że konsument może dokonać płatności w złotych polskich, lecz może też - nie akceptując proponowanych przez Bank kursów i przeliczeń - dokonać w to miejsce spłaty rat bezpośrednio w walucie indeksacji.

Bank w piśmie z dnia 28 kwietnia 2017 r. wskazał, że ustawą antyspreadową dodany został do art. 69 ustawy - Prawo Bankowe ustęp 3, który stanowi, że w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, kredytobiorca może dokonywać spłaty rat kapitałowo-odsetkowych oraz dokonać przedterminowej spłaty pełnej lub częściowej kwoty kredytu bezpośrednio w tej walucie. W ocenie Banku, omawiana nowelizacja daje konsumentom możliwość wyboru mechanizmu spłaty kredytu poprzez uiszczenie rat po kursie bankowym lub też bezpośrednio w walucie kredytu, po uprzednim pozyskaniu środków przez kredytobiorcę we własnym zakresie, w rezultacie jest to więc wybór pomiędzy opcją potencjalnie droższą, ale wygodniejszą a tańszą, lecz wymagającą aktywności konsumenta.

Odnosząc się do argumentów prezentowanych przez Bank, należy wskazać, że przedsiębiorcy nie mogą tłumaczyć i usprawiedliwiać stosowania niedozwolonych postanowień umownych we wzorcach umów tym, że konsumenci mogą skorzystać z innych rozwiązań przyznanych na mocy obowiązujących regulacji prawnych. Co nie mniej istotne, okoliczności podnoszone przez Bank takie jak: ewentualna możliwość spłaty przez konsumenta rat kredytu bezpośrednio w walucie kredytu (wykonywanie umowy), istnienie regulacji prawnych, nie mają znaczenia wobec charakteru kontroli dokonywanej przez Prezesa Urzędu. Jeszcze raz trzeba podkreślić, że kontrola abstrakcyjna oznacza kontrolę dokonywaną w oderwaniu od konkretnych stosunków umownych i okoliczności ich powstania¹⁵.

Jak wskazuje się w doktrynie¹⁶, „zamieszczenie we wzorcu kilka wariantów postanowienia, spośród których konsument może dokonać wyboru przy zawieraniu umowy przy wykorzystaniu danego wzorca, nie powoduje, że postanowienia te wymykają się kontroli abstrakcyjnej”. Podkreślenia wymaga, że - stosownie do treści przepisu art. 23a uokik - zakazane jest stosowanie we wzorcach umów zawieranych z konsumentami niedozwolonych postanowień umownych. Oznacza to, że wszelkie postanowienia zawarte we wzorcach umów stosowanych w obrocie z konsumentami powinny być sformułowane w sposób nieabuzywny i uczciwy. W tym miejscu należy wskazać, że wyborem z pewnością nie można nazwać sytuacji, w której jedną z alternatyw pozostaje postanowienie umowne o charakterze abuzywnym.

W odniesieniu do powyższego należy w pełni podzielić stanowisko Sądu Apelacyjnego w Warszawie VII Wydział Gospodarczy zaprezentowane w uzasadnieniu wyroku z dnia 13 grudnia 2017 r. (sygn. akt VII ACa 1036/17): „Zasadnie jednak podnosili powodowie,

¹⁵ Uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2015 r., sygn. akt III CZP 17/15.

¹⁶ K. Osajda, Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów (art. 23a - 23d i 99a - 99f). Komentarz, 2018 r., dostępne: Legalis.

iż w rzeczywistości jest to wybór między opcją abuzywną a opcją uczciwą, bowiem możliwość skorzystania z dozwolonego postanowienia, w żaden sposób nie wyłącza niedozwolonego charakteru drugiego z nich. Wszystkie postanowienia umowy i regulaminu muszą być zgodne z dobrymi obyczajami i nienaruszające interesów konsumenta. (...) Prawo do spełnienia świadczenia w walucie waloryzacji (art. 69 ust 3 ustawy [Prawo bankowe - *przyp. UOKiK*]) nie uchyla zatem abuzywnego charakteru przedmiotowych postanowień, gdyż każdy z wariantów spłaty musi być zgodny z prawem konsumenckim.”.

Na marginesie, należy wskazać, że zgodnie z orzecznictwem TSUE¹⁷ oraz powszechnie prezentowanym przez Prezesa Urzędu stanowiskiem¹⁸, niedozwolone postanowienia umowne nie wiążą konsumentów już od momentu zawarcia ich w umowie, natomiast dla oceny ewentualnej abuzywności danego postanowienia umownego bez znaczenia pozostaje sposób jego wykonywania. Sąd Najwyższy w uchwale 7 sędziów z dnia 20 czerwca 2018 r. (sygn. III CZP 29/17) uznał, że sądy powinny dokonywać oceny nieuczciwego charakteru postanowień umowy na moment zawarcia umowy, a nie rozpatrywać to, w jaki sposób umowy są lub były wykonywane w oparciu o dane niedozwolone postanowienie umowne¹⁹.

W ocenie Prezesa Urzędu, zakwestionowane w niniejszym postępowaniu klauzule nakładające na konsumentów konieczność spłaty rat kapitałowo-odsetkowych po uprzednim ich przeliczeniu według określonego kursu walut bez wątplenia kształtują obowiązki konsumentów w tym zakresie. Dokonując wykładni literalnej pojęcia „kształtowania” należy rozumieć je jako „wpływanie na coś²⁰”. Jednocześnie postanowienia umowne regulujące sposób wyliczania wysokości kursów walut dopełniają treść postanowień nakładających na konsumentów obowiązek spłaty rat kapitałowo-odsetkowych, łącznie określając zasady wykonywania umowy kredytu i kształtując obowiązki konsumentów w tym zakresie.

Co nie mniej istotne, należy również zwrócić uwagę, że Bank posługuje się w niniejszym przypadku wzorcami umowy - aneksami do umów kredytów i pożyczek hipotecznych odnoszących się do walut obcych. W doktrynie pod pojęciem „wzorca umowy” rozumie się „przygotowane z góry przez proponenta, przed zawarciem umowy, postanowienia kształtujące treść stosunku prawnego wiążącego strony”²¹. Oznacza to, że celem stosowania w relacjach z konsumentami wzorców umów jest ukształtowanie w dany sposób treści stosunku prawnego.

Szczególne elementy kontroli abstrakcyjnej

Jak już wskazywano, kontrola abstrakcyjna polega na analizowaniu postanowień zawartych bezpośrednio we wzorcach umów, w oderwaniu od umów faktycznie zawartych z klientami

¹⁷ Np. wyrok TSUE z dnia 21 grudnia 2016 r. w sprawach połączonych o sygn. C-154/15, C-307/15 i C-308/15, pkt 6; wyrok TSUE z dnia 26 stycznia 2017 r., sygn. C-421/14, pkt 61; wyrok TSUE z dnia 14 marca 2013 r., sygn. C-415/11, pkt 7.

¹⁸ Stanowisko wielokrotnie wyrażane przez Prezesa Urzędu w wydawanych istotnych poglądach (dostępne pod adresem: https://uokik.gov.pl/istotny_poglad_w_sprawie.php), Komunikat prasowy z dnia 10 kwietnia 2017 r. (dostępny pod adresem: <https://finanse.uokik.gov.pl/chf/kalendarium/kredyty-hipoteczne-wyrazone-w-walutach-obcych-dzialania-uokik.-odpowiedzi-na-najczestsze-pytania-konsumentow>), komunikat prasowy z dnia 9 maja 2017 r. (dostępny pod adresem: <https://finanse.uokik.gov.pl/ufk/kalendarium/stanowisko-prezesa-uokik>).

¹⁹ Uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2018 r. (sygn. III CZP 29/17): „Oceny, czy postanowienie umowne jest niedozwolone (art. 385¹ § 1 k.c.), dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy”.

²⁰ <https://sjp.pwn.pl/slowniki/kszt%C5%82towa%C4%87.html>.

²¹ A. Rzetecka-Gil, Komentarz do art. 384 Kodeksu cywilnego, dostępne: Lex.

na ich podstawie. Jednocześnie zgodnie ze stanowiskiem zaprezentowanym przez Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 27 marca 2018 r. (sygn. akt VII AGa 826/18), „Zgodnie z art. 385² kc oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny. Jednakże w przedmiotowej sprawie przepis ten nie mógł znaleźć zastosowania, albowiem w postępowaniu o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone dokonuje się abstrakcyjnej oceny wzorca umowy celem ustalenia, czy zawarte w nim klauzule mają charakter niedozwolonych postanowień umownych w rozumieniu art. 385¹ § 1 kc Sąd nie bada więc konkretnych stosunków umownych, lecz wzorzec i treść hipotetycznych stosunków, jakie powstałyby pomiędzy pozwanym a potencjalnym konsumentem”.

Jak wskazuje się w doktrynie²², „Kryteria oceny postanowień wzorców umownych wyrażone w art. 385² kc nie znajdują w pełni zastosowania w przypadku oceny abstrakcyjnej postanowień umownych. Kontrola abstrakcyjna dokonywana jest w oderwaniu od faktu zawarcia konkretnej umowy pomiędzy stronami, dlatego też taka ocena z istoty rzeczy nie może być dokonywana według stanu z chwili zawarcia umowy. Abstrakcyjny charakter oceny wyklucza również możliwość uwzględniania okoliczności o charakterze subiektywnym. Niewątpliwie natomiast dokonując oceny abstrakcyjnej, trzeba uwzględnić treść całej umowy oraz całość danego wzorca umownego inkorporowanego na podstawie art. 384 kc”.

Źródłem ograniczonego zastosowania art. 385² kc w ramach kontroli abstrakcyjnej jest brzmienie art. 4 ust. 1 Dyrektywy 93/13, zgodnie z którym „Nie naruszając przepisów art. 7, nieuczciwy charakter warunków umowy jest określany z uwzględnieniem rodzaju towarów lub usług, których umowa dotyczy i z odniesieniem, w czasie wykonania umowy, do wszelkich okoliczności związanych z wykonaniem umowy oraz do innych warunków tej umowy lub innej umowy, od której ta jest zależna.” W art. 7 Dyrektywy określono natomiast zrzęby kontroli abstrakcyjnej.

Zgodnie z art. 385 § 2 kc „Wzorzec umowy powinien być sformułowany jednoznacznie i w sposób zrozumiały. Postanowienia niejednoznaczne tłumaczy się na korzyść konsumenta. Zasady wyrażonej w zdaniu poprzedzającym nie stosuje się w postępowaniu w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone.” Z powyższego przepisu wynika, że badane postanowienia należy wyklądać przede wszystkim literalnie, ze wszelkimi konsekwencjami jakie niosą ze sobą sformułowania w nim zawarte. Należy zaznaczyć, że dla konsumenta nie musi być oczywistym co należy rozumieć np. pod pojęciem serwis Reuters, i z brzmienia badanego postanowienia bez obudowania go wiedzą, którą posiada Bank jako profesjonalista, nie można uznać, iż dla konsumenta jest to określenie oczywiste niosące ze sobą jednoznaczną identyfikację. Z postanowień omawianych w niniejszej decyzji nie wynika także, że w danym momencie na świecie występuje wyłącznie jeden obiektywny rynkowy kurs walutowy, jak również sformułowanie postanowień nie daje konsumentowi wskazówek, zgodnie z którymi mógłby uznać, że ma możliwość zweryfikowania kursu Banku w innych powszechnie dostępnych źródłach, jak ekonomiczne serwisy i portale internetowe.

W trybie kontroli abstrakcyjnej ocenie podlega treść postanowienia wzorca, a nie sposób jego wykorzystania, czy jego powszechność w analogicznych wzorcach umowy innych firm konkurencyjnych. Ocena postanowienia wzorca umowy następuje w oderwaniu od warunków

²² M. Gutowski, Kodeks cywilny. Tom II. Komentarz. Art. 353-626, Warszawa 2019, dostępne: Legalis.

ekonomicznych i gospodarczych działalności prowadzonej przez przedsiębiorcę. Nieistotne są również kwestie sposobu organizacji lub specyfikacji działalności prowadzonej przez przedsiębiorcę, którego wzorzec podlega kontroli w tym trybie.

Ad I A

Stosowane przez Bank kursy walut ustalane są na podstawie „ofert kupna i sprzedaży tej waluty oferowanych przez profesjonalnych uczestników rynku walutowego i podanych na stronie serwisu Reuters w chwili tworzenia Tabeli Kursów Walut Obcych”. Pojęcie to nie znajduje odzwierciedlenia w przepisach prawa ani w innych obiektywnych i dostępnych źródłach informacji. Omawiane wyrażenie nie zostało w żaden sposób wyjaśnione i pozostawia wątpliwości interpretacyjne. Co prawda Bank wskazał, że kurs rynkowy wymiany walut dostępny jest w serwisie Reuters w momencie sporządzania „Tabeli Kursów Walut Obcych”, jednak w postanowieniu nie zostało sprecyzowane, w jaki sposób należy rozumieć sformułowanie „serwis Reuters” (m.in. brak jest jakiegokolwiek informacji na temat tego, w którym dokładnie miejscu konsument może znaleźć opublikowane kursy walut obcych stanowiące źródło ustalania kursów walut w Banku i z jakiego konkretnie serwisu Bank korzysta). Nie jest również jasne i określone jakie źródło danych należy rozumieć pod pojęciem „serwis Reuters” (m.in. brak jest jakiegokolwiek informacji na temat tego, która dokładnie strona internetowa stanowi źródło ustalania kursów walut w Banku i z jakiego konkretnie serwisu Bank korzysta). Na marginesie wskazać można, że na dzień wydania niniejszej decyzji po wejściu na stronę www.reuters.pl użytkownik jest przekierowywany na stronę <https://uk.reuters.com/>, która jest międzynarodowym serwisem informacyjnym dostępnym jedynie w wersji anglojęzycznej, który tylko w zakładce „currencies” podaje informacje o kursach walut, co może utrudniać konsumentom wyszukanie potrzebnych danych celem weryfikacji kursu waluty określonego przez Bank. Nie jest zatem jasne i określone, czy pod pojęciem „strona internetowa Reuters” rozumieć należy stronę internetową www.reuters.com czy jakąkolwiek inną stronę internetową powiązaną z agencją Reuters.

Warto w tym miejscu wyjaśnić, że agencja Reuters oferuje dostęp do systemów transakcyjnych które mogą służyć ustalaniu średniego rynkowego kursu walut, jednakże jest on płatny, przeznaczony przede wszystkim dla profesjonalistów, a w związku z tym konsumenci mają do niego ograniczony dostęp.

Bank posługuje się zatem niejednoznacznym, niezrozumiałym i niejasnym dla konsumentów wyrażeniem. Konsumenci nie mają możliwości, na podstawie kwestionowanych klauzul, samodzielnego ustalenia, jak Bank określa wysokość kursów walut. Rodzi to uzasadnione ryzyko, że kursy walut są ustalane przez Bank w arbitralny i nieprzewidywalny dla konsumentów sposób. W ocenie Prezesa Urzędu, Bank ustalając kursy walut obcych, po których przeliczane są raty kapitałowo-odsetkowe kredytu, musi opierać się na obiektywnych, dostępnych i możliwych do zweryfikowania przez konsumenta danych.

Ponadto w kwestionowanym postanowieniu wskazano, że „Wartości kursu kupna i wartości kursu sprzedaży z Tabeli Kursów Walut Obcych mogą odbiegać od kursu bazowego o nie więcej niż 10%”. Nie wskazano jednakże jakimi kryteriami Bank kieruje się ustalając powyższe odchylenia kursu kupna i kursu sprzedaży od kursu bazowego. Powyższe niedoprecyzowanie pozostawia Bankowi dowolność w tym zakresie.

Co równie istotne, kwestionowane postanowienie nie określa, w jaki sposób wyliczane są kursy kupna i sprzedaży walut obowiązujące w Banku. Bank zastrzegł, że są one ustalane na

podstawie kursu bazowego, a wartość kursu kupna i wartość kursu sprzedaży z Tabeli Kursów Walut Obcych Banku mogą odbiegać od kursu bazowego o nie więcej niż 10%. Jednak należy stwierdzić, że kwestionowane postanowienie umowne pozornie precyzuje sposób ustalania przez Bank omawianych danych, wskazując jedynie ich maksymalne wartości procentowe. Konsumenci, mimo tego postanowienia, nie mają możliwości samodzielnego wyliczenia (w oparciu o dostępne i obiektywne źródła) każdorazowo obowiązujących w Banku wartości kursów kupna i sprzedaży walut. Co za tym idzie, nie są oni w stanie skontrolować prawdziwości i poprawności prezentowanych przez Bank danych. W omawianym przypadku, konsumenci zostają więc narażeni na nieprzewidywalne zmiany istotnych parametrów umowy bez możliwości ich zweryfikowania w oparciu o jakiegokolwiek obiektywne mierniki.

Ad I B

Zgodnie z kwestionowanym postanowieniem, Tabela Kursów Walut Obcych, w której podawane są obowiązujące w Banku kursy walut, tworzona jest przynajmniej raz dziennie każdego dnia roboczego. Pierwsza Tabela Kursów Walut Obcych Banku tworzona jest pomiędzy godziną 8.00 a godziną 10.00 każdego dnia. Nie zostało dokładnie określone, w oparciu o dane z której godziny Tabela jest sporządzana. Co prawda, Bank zastrzegł, że podstawą do ustalania kursów kupna i sprzedaży zawartych w Tabeli Kursów Walut Obcych banku są kursy podane na stronie serwisu Reuters w chwili tworzenia Tabeli, jednak postanowienie to nie precyzuje, z jakiej dokładnie godziny dane Bank bierze pod uwagę. Ponadto, jak już wskazano uprzednio w treści uzasadnienia Ad I A, nie jest również jasne i określone jakie źródło danych należy rozumieć pod pojęciem „serwis Reuters”.

W konsekwencji konsumenci nie otrzymują jasnej i jednoznacznej informacji na temat tego, jaka konkretnie liczba Tabel będzie obowiązywać danego dnia oraz o której godzinie będą one sporządzane i publikowane. Co równie istotne, konsumenci nie wiedzą w odpowiednim momencie, w oparciu o które dane zostaną dokonane przeliczenia rat kapitałowo-odsetkowych. Oznacza to, że na mocy kwestionowanej klauzuli Bank przyznaje sobie prawo do ustalania dowolnej liczby Tabel obowiązujących w każdym dniu roboczym.

Bank w piśmie z dnia 30 listopada 2018 r. wskazał, iż w aneksach umieszczono zapis, że w przypadku, „gdy Tabela Kursów Walut Obcych tworzona jest w danym dniu co najmniej dwukrotnie, do ustalenia wysokości zobowiązania wyrażonego w walucie obcej przyjmowany jest kurs sprzedaży dewiz dla danej waluty najkorzystniejszy dla Kredytobiorcy spośród kursów sprzedaży dewiz obowiązujących w Banku w dniu przeliczania zobowiązania na polskie złote”.

Odnosząc się do argumentów prezentowanych przez Bank, należy wskazać, że powyższy zapis umowny nie odnosi się do metody tworzenia przez Przedsiębiorcę Tabeli Kursów Walut Obcych. Bank może bowiem potencjalnie tworzyć ww. Tabele w oparciu o kurs waluty obcej najkorzystniejszy w danym momencie dla Banku, a konsument nie ma żadnej pewności co do tego o której godzinie i przy wykorzystaniu jakich kryteriów Bank stworzy i opublikuje kolejną Tabelę. Tym samym zapis powyższy chroni konsumenta jedynie w tym zakresie, że z przygotowanych przez Bank Tabel Kursów Walut Obcych, wszystkich potencjalnie niekorzystnych, zastosowanie do rozliczeń rat kapitałowo-odsetkowych znajdzie najkorzystniejsza z nich.

W związku z powyższym, w ocenie Prezesa Urzędu, postanowienia umowne zakwestionowane w pkt. I A i pkt. I B sentencji niniejszej decyzji kształtują prawa

i obowiązki konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy. Omawiane klauzule wprowadzają nieusprawiedliwioną dysproporcję praw na niekorzyść konsumentów. Analizowane postanowienia przyznają Bankowi uprawnienie do dokonywania arbitralnych, nieprzewidywalnych i dowolnych zmian czynników wpływających na wysokość rat kapitałowo-odsetkowych, do których spłaty zobowiązani są konsumenci.

Zgodnie z art. 23d uokik „Prawomocna decyzja o uznaniu postanowienia wzorca umowy za niedozwolone ma skutek wobec przedsiębiorcy, co do którego stwierdzono stosowanie niedozwolonego postanowienia umownego, oraz wobec wszystkich konsumentów, którzy zawarli z nim umowę na podstawie wzorca wskazanego w decyzji.”

Prawomocna decyzja wywoła zatem skutki w odniesieniu do konsumentów, którzy zawarli lub zawrą²³ umowę z Bankiem na podstawie wzorca wskazanego w niniejszej decyzji. A zatem, skoro z ustaleń stanu faktycznego niniejszej decyzji wynika, że analizowane wzorce umów stosowane były przez Bank odpowiednio od dnia 29 sierpnia 2011 r., decydujące znaczenie dla określenia zakresu oddziaływania niniejszej decyzji ma fakt wykorzystania wzorców obejmujących zakwestionowane w niniejszej decyzji postanowienia.

Należy także podkreślić, że niniejsza decyzja dotyczy osób, które zawarły umowę na podstawie rzeczonych wzorców przed jej uprawomocnieniem się, obejmuje w tym także wygasłe stosunki prawne, tj. sytuacje, w których na dzień wydania decyzji konsumenci nie są stronami obowiązujących umów, jak również konsumentów, którzy zawarli umowy w dacie późniejszej, jak i zawrą umowę na podstawie kwestionowanego wzorca, nawet po jej uprawomocnieniu się, aż do czasu zaprzestania stosowania przez Bank postanowienia wzorca umowy uznanego za niedozwolone.

Skutkiem prawomocnej decyzji w odniesieniu do przedsiębiorcy, do którego jest skierowana, jest brak możliwości wykorzystywania postanowień wzorca umowy uznanych decyzją za abuzywne w ramach działalności przedsiębiorcy, w której posługuje się wzorcami umów do zawierania umów z konsumentami.

Wobec powyższego, Prezes Urzędu orzekł jak w pkt. I niniejszej decyzji.

Odniesienie do wniosków złożonych przez Bank w toku postępowania

W toku postępowania Bank złożył wniosek o wydanie przez Prezesa UOKiK decyzji w trybie art. 23c uokik. W pismach z dnia 11 sierpnia 2017 r. i 30 listopada 2018 r. Bank zaproponował modyfikację treści postanowień umownych kwestionowanych w sentencji decyzji poprzez umożliwienie zawarcia bezpłatnych aneksów konsumentom którzy zawarli z Bankiem umowy kredytu hipotecznego indeksowane do CHF. Bank ponadto w toku

²³ Por. komentarz K. Pacuła [w:] K. Osajda (red.), Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów (art. 23d). Komentarz, Warszawa 2019, Legalis, Nb. 12, 12.1: „Odczytanie wprost art. 23d OchrKonkurU może sugerować, że decyzja wywołuje skutki wyłącznie w odniesieniu do konsumentów, którzy zawarli umowę z przedsiębiorcą posługującym się wzorcem w okresie poprzedzającym uprawomocnienie się decyzji Prezesa UOKiK. Nie wydaje się jednak, ażeby intencją ustawodawcy było objęcie skutkami stwierdzenia abuzywności wyłącznie ukształtowanych już sytuacji prawnych. Należy zatem przyjąć, że skutki określone w art. 23d OchrKonkurU odnoszą się do konsumentów, którzy zawarli umowę z przedsiębiorcą przy wykorzystaniu wzorca obejmującego zakwestionowane postanowienie przed uprawomocnieniem się decyzji Prezesa UOKiK, jak również w okresie późniejszym.”

postępowania inicjował spotkania z przedstawicielami UOKiK dotyczące ewentualnego zobowiązania.

Zgodnie z pierwotnie złożoną propozycją Banku, kurs sprzedaży CHF stosowany do przeliczenia wysokości zobowiązania kredytobiorcy miał być ustalany w oparciu o wzór: kurs średni ogłoszony w Tabeli A publikowanej przez NBP w dniu poprzedzającym dzień spełnienia świadczenia kredytobiorcy na podstawie umowy kredytu powiększony o marżę w wysokości [***] %.

Bank zobowiązał się do poinformowania kredytobiorców w terminie 2 miesięcy od daty doręczenia decyzji Prezesa UOKiK o możliwości zawarcia aneksów, które kredytobiorcy mieliby możliwość zawrzeć w każdej placówce Banku. Powyższa możliwość byłaby nieograniczona w czasie. Sposób ustalania wysokości zobowiązania kredytobiorcy w oparciu o ww. wzór obowiązywałby jedynie kredytobiorców, którzy zawarli z Bankiem aneksy.

Jednocześnie w toku postępowania Bank deklarował chęć wypracowania zobowiązania w innej treści, odpowiadającej oczekiwaniom Prezesa Urzędu, i składał również inne propozycje rozwiązań, które mogłyby znaleźć się w nim znaleźć.

W toku postępowania Bank prezentował kolejne koncepcje zobowiązań.

Stosownie do treści przepisu art. 23c ust.1 uokik, jeżeli przedsiębiorca przed wydaniem decyzji, o której mowa w art. 23b ust. 1, zobowiąże się do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zakończenia naruszenia zakazu, o którym mowa w art. 23a, lub usunięcia skutków tego naruszenia, Prezes Urzędu może, wydając decyzję, o której mowa w art. 23b ust. 1, zobowiązać przedsiębiorcę do wykonania tych zobowiązań.

Z treści ww. przepisu wynika, że przyjęcie przez Prezesa UOKiK propozycji przedłożonych przez przedsiębiorcę leży w zakresie uznania administracyjnego. Należy jednocześnie zwrócić uwagę, że celem tzw. „decyzji zobowiązującej” jest doprowadzenie do zakończenia naruszenia i usunięcia jego skutków. W decyzji zobowiązującej mogą być wymienione tylko takie zobowiązania, których wykonania podjął się sam przedsiębiorca, a Prezes UOKiK nie może wskazać w tego rodzaju decyzji zobowiązania, którego przedsiębiorca nie zaakceptował²⁴.

Prezes Urzędu w niniejszej sprawie postanowił nie skorzystać z leżącego w granicach uznania administracyjnego uprawnienia do wydania decyzji w ww. trybie i nie przyjął przedmiotowego zobowiązania Banku.

Prezes UOKiK uznał bowiem, że dokonując analizy propozycji zobowiązania przedstawionej przez Bank nie można nie wziąć pod uwagę treści wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18 (*Dziubak vs Raiffeisen Bank International AG*; dalej: Wyrok C-260/18)²⁵. W odniesieniu do wskazanego wyroku TSUE

²⁴ Por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 22 marca 2017 r., sygn. akt VI ACa 981/14; wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 30 marca 2012 r., sygn. akt VI ACa 1311/11.

²⁵ Orzeczenie TSUE ma znaczenie nie tylko dla konkretnej sprawy rozstrzyganej przez sąd krajowy, który jest nim związany, lecz również dla spraw rozstrzyganych przez inne sądy, w których zastosowanie mają przepisy prawa UE interpretowane przez Trybunał. W niniejszej sprawie TSUE interpretował przepisy Dyrektywy 93/13/EWG, która dotyczy problematyki niedozwolonych postanowień umownych.

Prezes UOKiK opracował stanowisko w sprawie tego wyroku i jego skutków dla umów zawieranych w obrocie konsumenckim²⁶.

Pomimo, że ww. rozstrzygnięcie dotyczy kontroli indywidualnej, to należy wskazać, że jego skutki są dalekosiężne, gdyż orzeczenie TSUE ma znaczenie nie tylko dla konkretnej sprawy rozstrzyganej przez sąd krajowy, który jest nim związany, lecz również dla spraw rozstrzyganych przez inne sądy, w których zastosowanie mają przepisy prawa UE interpretowane przez Trybunał. Oznacza to, że nie tylko sąd który zwrócił się z pytaniem prejudycjalnym, ale także wszystkie inne sądy, które rozpatrują podobną kwestię, związane są wyrokiem TSUE, co wynika z art. 4 ust. 3 TUE o lojalnej współpracy.²⁷

Skutki stosowania ocenianych w niniejszej Decyzji klauzul należy rozpatrywać w szerokim ujęciu, z uwzględnieniem poniższych okoliczności. Wielu klientów banków kwestionując rozwiązania zawarte w umowach kredytu odnoszących się do walut obcych w toku sporów sądowych, jako podstawę żądań procesowych wskazuje niezwiązanie postanowieniami abuzywnymi, przede wszystkim dotyczącymi klauzul określających sposób ustalania kursu walut niezbędny do wypłaty i spłaty kredytu. Skutek eliminacji klauzul abuzywnych zawartych w konkretnej umowie wobec jej bytu lub treści może być zróżnicowany, także w zależności od woli konsumenta. Z analizy aktualnego orzecznictwa płynie wniosek, że najdalej idącymi ekonomicznymi skutkami stosowania niedozwolonych postanowień umownych dotyczących klauzul indeksacyjnych zawartych w umowach o kredyt tzw. walutowy jest uznanie, że kredyt powiązany z walutą ma być wykonywany jako kredyt w PLN przy oprocentowaniu stawką odwołującą się do LIBOR, albo ustalenie, że umowa kredytu bez klauzuli indeksacyjnej jako określającej świadczenie główne indeksacji, bez świadczenia głównego nie może się ostać i trzeba stwierdzić jej nieważność, co stanowi najdalej idący skutek cywilnoprawny.

Zaproponowane w ramach zobowiązania rozwiązanie sprowadza się do tego, że do spłaty kredytu będzie stosowany obowiązujący w danym dniu kurs średni NBP + marża, co ma w założeniu wyeliminować mankamenty aktualnie wykorzystywanego postanowienia. W tym miejscu wskazać należy, że w prawie krajowym obowiązuje przepis art. 358 § 2 k.c., który zakłada możliwość spełnienia w walucie polskiej świadczenia wynikającego ze zobowiązania, którego przedmiotem jest suma pieniężna wyrażona w walucie obcej, o ile nie sprzeciwia się temu ustawa, orzeczenie sądowe będące źródłem zobowiązania lub umowa. Na potrzeby spełnienia świadczenia wartość waluty obcej określana jest według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z dnia wymagalności roszczenia, o ile ustawa, orzeczenie sądowe lub czynność prawna nie zastrzega inaczej. Wspomniana zasada została wprowadzona ustawą z dnia 23 października 2008 r. o zmianie ustawy - kodeks cywilny oraz ustawy - prawo dewizowe (Dz.U. z 2008 r. nr 228, poz. 1506), która weszła w życie w dniu 24 stycznia 2009 r.

Przepis art. 358 § 2 k.c. powoływany jest przez banki w ramach postępowań sądowych jako przepis dyspozytywny, który powinien zastępować niedozwolone postanowienia umowne i tym samym pozwalać na utrzymanie wykonywanych umów w mocy.

Trybunał w Wyroku C-260/18 wskazał jednak, że możliwość zastąpienia nieuczciwego warunku umowy przepisem prawa krajowego stanowi wyjątek od ogólnej zasady, zgodnie

²⁶ <https://finanse.uokik.gov.pl/chf/stanowisko-prezesa-uokik-ws-dziubak-vs-raiffeisen-bank-international-ag/>

²⁷ Uchwała SN z dnia 14 października 2015 r., sygn. I KZP 10/15.

z którą umowa powinna dalej obowiązywać bez nieuczciwych warunków o ile jest to możliwe, i ograniczona jest do przepisów prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym, jeżeli strony wyrażą na to zgodę.

W świetle Wyroku C-260/18 niedozwolone postanowienie można zastąpić przepisem dyspozytywnym prawa krajowego gdy strony wyrażą na to zgodę, jeżeli łącznie spełnione zostaną następujące warunki:

- usunięcie nieuczciwego warunku doprowadziłoby do upadku umowy
- konsument ocenia skutki upadku umowy jako niekorzystne i sprzeciwia się im
- przepis ten odzwierciedla „równowagę, którą prawodawca krajowy starał się ustanowić między całością praw i obowiązków stron określonych umów”.

Z przepisem dyspozytywnym mamy do czynienia wtedy, gdy ustawodawca przewidział, że dany przepis będzie miał zastosowanie dla określonego typu umowy w braku odmiennego uzgodnienia umownego.

Zgodnie z przywołanym wyżej stanowiskiem Prezesa UOKiK z 21 grudnia 2019 r., art. 358 § 2 k.c. nie może zostać uznany za przepis dyspozytywny, bez względu na to, czy zobowiązania powstały przed czy po dniu wejścia w życie ustawy go wprowadzającej. A zatem w sytuacji kiedy sąd dokonuje oceny klauzul określających sposób ustalania kursu walut niezbędny do spłaty rat kredytu w umowach dotyczących kredytów odnoszących się do walut obcych i uznaje je za abuzywne, a potem wyciąga wszelkie konsekwencje z tego wynikające, oceniając możliwość dalszego funkcjonowania konkretnej umowy nie może sanować jej, wprowadzając w miejsce klauzuli abuzywnej regułę wyrażoną w art. 358 § 2 k.c.

Zasada, zgodnie z którą sądy krajowe nie mogą dokonywać zmiany nieuczciwych warunków umownych, ma zastosowanie niezależnie od tego, czy na nieuczciwy charakter warunków powołuje się konsument, czy też nieuczciwy charakter warunków uznaje się z urzędu.

Zasada ta nie narusza jednak prawa stron do zmiany lub zastąpienia nieuczciwego warunku umownego nowym warunkiem w ramach przysługującej im swobody zawierania umów. Nowy warunek nie może nosić znamion abuzywności, jednocześnie zmiana lub zastąpienie nieuczciwego warunku umownego nie może pozbawić konsumenta praw wynikających z niewiążącego charakteru zastąpionego warunku takich jak roszczenie o przywrócenie stanu poprzedniego.

W ramach propozycji zobowiązania przedsiębiorca chciał dokonać zmiany we wzorcu aneksu. W odniesieniu do tej propozycji, mamy zatem do czynienia, w przypadku wyrażenia przez konsumenta zgody na podpisanie aneksu w nowym brzmieniu, z potencjalną zmianą umowy w drodze porozumienia stron. Tego typu zmiana jest prawnie dopuszczalna w świetle przepisów i orzecznictwa TSUE. Warto jednak wziąć pod uwagę to, że intencje przyświecające zaaprobowaniu dokonaniu zastąpienia klauzuli abuzywnej postanowieniem o tej konkretnej treści może wywołać konfuzję zarówno u konsumentów, jak i sądów. Należy bowiem pamiętać, że chociaż można rozważyć możliwość zawarcia porozumienia pomiędzy stronami, przy wykorzystaniu postanowienia, które treścią odpowiada przepisowi art. 358 § 2 k.c., to już jak wyżej wskazano, w ramach dokonania kontroli incydentalnej kwestionowanego w Decyzji postanowienia i wyciągnięcia wszelkich skutków wynikających z jego stosowania w umowie, próba zastąpienia przez sąd klauzuli abuzywnej takim przepisem nie jest dopuszczalna.

Przyjęcie zobowiązania o takiej treści mogłoby osłabić wydzźwięk powołanego już stanowiska Prezesa UOKiK w sprawie Wyroku C-280/18 i być nietrafnie interpretowane jako akceptacja dla uznania art. 358 § 2 k.c. jako przepisu dyspozytywnego, mogącego mieć zastosowanie w ramach kontroli incydentalnej.

Ad II. Rozstrzygnięcie o środkach usunięcia trwających skutków naruszenia zakazu stosowania we wzorcach umów zawieranych z konsumentami niedozwolonych postanowień umownych

Zgodnie z art. 23b ust. 2 uokik w decyzji, o której mowa w ust. 1, Prezes Urzędu może określić środki usunięcia trwających skutków naruszenia zakazu, o którym mowa w art. 23a, w szczególności zobowiązać przedsiębiorcę do:

- 1) poinformowania konsumentów, będących stronami aneksów do umów zawartych na podstawie wzorców, o których mowa w ust. 1, o uznaniu za niedozwolone postanowień tego wzorca - w sposób określony w decyzji;
- 2) złożenia jednokrotnego lub wielokrotnego oświadczenia o treści i w formie określonej w decyzji.

Zgodnie z art. 23b ust. 4 uokik, środki usunięcia trwających skutków naruszenia zakazu stosowania niedozwolonych postanowień wzorca umowy powinny być proporcjonalne do wagi i rodzaju naruszenia oraz konieczne do usunięcia jego skutków.

W niniejszej sprawie, trwające skutki naruszenia zakazu stosowania niedozwolonych postanowień wzorca umowy polegają nie tylko na dalszym stosowaniu zakwestionowanych postanowień we wzorcach umów (aneksów), ale także na dalszym istnieniu (stosowaniu) zakazanych postanowień w zawartych umowach²⁸, co wobec braku świadomości konsumentów, że postanowienia te nie wiążą ich, utrudnia podjęcie przez nich działań zmierzających do ewentualnego dochodzenia roszczeń z tego tytułu lub ukształtowania stosunku prawnego w sposób, który umożliwia wykonywanie umowy bez niedozwolonego postanowienia umownego.

Mając powyższe na uwadze, Prezes Urzędu nałożył w pkt. II sentencji decyzji środki usunięcia trwających skutków naruszenia zakazu stosowania we wzorcach umów zawieranych z konsumentami niedozwolonych postanowień umownych określonych w punkcie I sentencji niniejszej decyzji.

W ocenie Prezesa Urzędu, adekwatne do wagi i rodzaju naruszenia, jak i konieczne do usunięcia jego trwających skutków, jest poinformowanie konsumentów, m.in. będących stroną umów zawartych na podstawie wzorców, których postanowienia zostały uznane za niedozwolone, poprzez jasny i zrozumiały komunikat, przy wykorzystaniu różnych kanałów komunikacji, o uznaniu omawianych klauzul za abuzywne i skutkach stwierdzenia abuzywności. Zdaniem Prezesa Urzędu, wykonanie tych środków zapewni konsumentom wiedzę odnośnie do faktu, że zachowanie przedsiębiorcy nie jest zgodne z prawem, co pozwoli konsumentom na dokonanie oceny ich sytuacji prawnej względem Banku, w szczególności w zakresie wynikających z tej decyzji skutków, co może przełożyć się na podjęcie przez nich odpowiednich działań na drodze reklamacyjnej lub sądowej.

²⁸ Por. M. Prętki, A. Wiercińska-Krużewska, Komentarz do art. 23(b) ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów [w:] Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz pod red. A. Stawicki, E. Stawicki, 2016, dostępne: LEX.

Dokonanie przez Prezesa UOKiK oceny postanowienia wzorca umowy w decyzji uznającej jego abuzywność, stanowi wiążące prawnie potwierdzenie braku związania konsumenta takim postanowieniem zawartym w wykonywanej przez niego umowie. Przesądzenie niedozwolonego charakteru postanowienia wzorca umowy stanowiące jednocześnie potwierdzenie tego faktu, pozwala na poinformowanie konsumentów o niewiążącym charakterze postanowienia zawartego w ich umowach. W ten sposób stworzone zostają warunki do wywodzenia roszczeń poszczególnych konsumentów.

Informacja o tym, że dane postanowienie wzorca umowy, które znalazło się w umowie zawartej z konsumentem, pozwala konsumentowi na podjęcie poinformowanej i świadomej decyzji o tym, czy nadal chce wykonywać umowę zgodnie z jej treścią pomimo, że znajduje się w niej postanowienie abuzywne przejęte z wzorca umowy, lub też czy chce wywodzić roszczenia z faktu istnienia i wykonywania abuzywnego postanowienia w umowie.

Szerokie rozpowszechnienie oświadczenia o przedmiocie rozstrzygnięcia i wynikających z jego uprawnomocnienia się skutkach na stronie internetowej Banku, spełni zarówno funkcję edukacyjną wobec konsumentów, jak i funkcję prewencyjną wobec innych przedsiębiorców. Będzie stanowić czytelną i jednoznaczną informację dla przedsiębiorców, że nieakceptowana jest sytuacja, w której przedsiębiorcy tworzą postanowienia wzorców umów, które godzą w równowagę kontraktową stron tego stosunku.

Mając na uwadze powyższe, Prezes Urzędu orzekł jak w pkt. II niniejszej decyzji.

Ad III. Rozstrzygnięcie o karze pieniężnej

Zgodnie z art. 106 ust. 1 pkt 3a ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu może nałożyć na przedsiębiorcę, w drodze decyzji, karę pieniężną w wysokości nie większej niż 10 % obrotu osiągniętego w roku obrotowym poprzedzającym rok nałożenia kary, jeżeli przedsiębiorca ten, choćby nieumyślnie, dopuścił się naruszenia zakazu określonego w art. 23a ustawy.

Z powołanego przepisu wynika, że kara pieniężna za naruszenie zakazu stosowania we wzorcach umów zawieranych z konsumentami niedozwolonych postanowień umownych, o których mowa w art. 385¹ § 1 kc, ma charakter fakultatywny. O tym, czy w konkretnej sprawie zasadne jest nałożenie kary pieniężnej decyduje, w ramach uznania administracyjnego, Prezes Urzędu.

W niniejszej sprawie Prezes Urzędu uznał za zasadne skorzystanie z przysługującego mu na mocy przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów uprawnienia do nałożenia kary pieniężnej na Bank za stosowanie we wzorcach umów zawieranych z konsumentami niedozwolonych postanowień umownych, o których mowa w pkt. I rozstrzygnięcia niniejszej decyzji.

Zdaniem Prezesa Urzędu, okoliczności niniejszej sprawy - w szczególności produkty, których dotyczą zakwestionowane postanowienia umowne, a także negatywne skutki ich stosowania dla prawidłowego zabezpieczenia interesów ekonomicznych konsumentów - wskazują na celowość zastosowania tego środka represji. Prezes Urzędu, uznając za zasadne nałożenie kary na Bank, kierował się założeniem, że sankcja ta musi spełniać zarówno funkcję represyjną, jak i prewencyjną. Nałożenie kary pieniężnej służyć będzie jako środek odstraszający Bank od stosowania niedozwolonych postanowień wzorców umów w przyszłości

(prewencja indywidualna). Rozstrzygnięcie o karze ma być sygnałem dla innych profesjonalnych uczestników rynku usług finansowych, że tego typu klauzule nie mogą być stosowane - pod rygorem sankcji finansowej (prewencja ogólna). Kara pieniężna spełni również funkcję represyjną - stanowić będzie dolegliwość dla Strony niniejszego postępowania uzasadnioną stwierdzeniem naruszenia interesów konsumentów.

Należy zwrócić uwagę, że przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie określają przesłanek, od których uzależnione byłoby podjęcie decyzji o nałożeniu kary. Ustawodawca wskazał jedynie w art. 111 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów te okoliczności, które Prezes Urzędu ma obowiązek uwzględnić decydując o wymiarze kary pieniężnej. Są to w szczególności: okoliczności naruszenia przepisów ustawy, uprzednie naruszenie przepisów ustawy, a także: okres, stopień oraz skutki rynkowe naruszenia przepisów ustawy, przy czym stopień naruszenia Prezes Urzędu ocenia biorąc pod uwagę okoliczności dotyczące natury naruszenia, działalności przedsiębiorcy, która stanowiła przedmiot naruszenia (art. 111 ust. 1 pkt 1 uokik).

Stosownie do art. 111 ust. 2 uokik, ustalając wysokość kar pieniężnych, Prezes Urzędu bierze również pod uwagę okoliczności łagodzące lub obciążające, które wystąpiły w sprawie.

Okolicznościami łagodzącymi, wskazanymi w art. 111 ust. 3 pkt 2 w zw. z art. 111 ust. 3 pkt 1 lit. a-d uokik są w szczególności: dobrowolne usunięcie skutków naruszenia, zaniechanie stosowania zakazanej praktyki przed wszczęciem postępowania lub niezwłocznie po jego wszczęciu, podjęcie z własnej inicjatywy działań w celu zaprzestania naruszenia lub usunięcia jego skutków oraz współpraca z Prezesem Urzędu w toku postępowania, w szczególności przyczynienie się do szybkiego i sprawnego przeprowadzenia postępowania.

Wśród zamkniętego katalogu okoliczności obciążających art. 111 ust. 4 pkt 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów wymienia: znaczny zasięg terytorialny naruszenia lub jego skutków, znaczne korzyści uzyskane przez przedsiębiorcę w związku z dokonanym naruszeniem, dokonanie uprzednio podobnego naruszenia oraz umyślność naruszenia.

Nieumyślność naruszenia

Zgodnie z art. 106 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów kara pieniężna może być nałożona, gdy do naruszenia przepisów tej ustawy doszło choćby nieumyślnie. W świetle obowiązujących przepisów prawa, stwierdzenie nawet nieumyślnego naruszenia ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów daje zatem podstawę do nałożenia kary pieniężnej. Ocena zgromadzonego w niniejszej sprawie materiału dowodowego wskazuje na nieumyślne naruszenie przez Bank zakazu określonego w art. 23a uokik. W niniejszej sprawie brak jest dowodów wskazujących na to, że Bank miał lub musiał mieć świadomość niedozwolonego charakteru stosowanych postanowień umownych. Niemniej jednak podkreślenia wymaga, że na profesjonalnych uczestnikach rynku spoczywa obowiązek dochowania należytej staranności przy ocenie zgodności ich działań z obowiązującymi przepisami prawa. Bank bez wątplenia posiada zasoby finansowe, kadrowe i ekonomiczne pozwalające na konstruowanie treści wzorców umów przy uwzględnieniu szacunku do konsumentów. Przedsiębiorca ustalając treść wzorców umów wykorzystywanych w relacjach z konsumentami, powinien dokonać analizy i weryfikacji zawartych w nich postanowień pod kątem możliwości kształtowania praw i obowiązków konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszający ich interesy. Z tego względu, w ocenie Prezesa Urzędu, zachowanie

przedsiębiorcy było efektem niedołożenia przez niego należytej staranności, jakiej należałoby oczekiwać od profesjonalnego uczestnika obrotu gospodarczego.

Mając na uwadze wskazane powyżej okoliczności, Prezes Urzędu uznał, że naruszenie dokonane przez Bank, określone w pkt. I sentencji niniejszej decyzji, nie było umyślne.

Zasady kalkulacji kary

Stosownie do art. 106 ust. 3 pkt 1 uokik obrót, o którym mowa w art. 106 ust. 1 uokik, oblicza się jako sumę przychodów wykazanych w rachunku zysków i strat - w przypadku przedsiębiorcy sporządzającego taki rachunek na podstawie przepisów o rachunkowości.

Podstawą obliczenia wysokości kary w niniejszym postępowaniu stanowi obrót Banku osiągnięty w 2019 r., który zgodnie z przedstawionymi przez Bank dokumentami wyniósł [***] zł (słownie: [***] złotych).

Ustalenie wysokości kary pieniężnej ma charakter wieloetapowy. Należy uwzględnić w szczególności okoliczności naruszenia przepisów ustawy, uprzednie naruszenie przepisów ustawy, a także okres, stopień oraz skutki rynkowe naruszenia. Na tej podstawie ustalona zostaje kwota bazowa. W dalszej kolejności należy rozważyć, czy w sprawie występują okoliczności obciążające i łagodzące oraz jaki powinny mieć wpływ na wysokość kary.

Okoliczności naruszenia przepisów ustawy

Okoliczności naruszenia zostały już szczegółowo opisane w poprzedniej części niniejszej decyzji. Zakwestionowane przez Prezesa Urzędu działanie Banku polegało na stosowaniu we wzorcach umów - aneksach do umów kredytu i pożyczek hipotecznych odnoszących się do walut obcych, niedozwolonych postanowień umownych.

Uprzednie naruszenie

Należy wskazać, że zgodnie z przepisem art. 111 ust. 1 uokik, Prezes Urzędu, ustalając wysokość nakładanej kary pieniężnej, uwzględni m.in. jakiegokolwiek uprzednie naruszenie przepisów ustawy. Dotychczas Prezes Urzędu wydał decyzję nr RWA-45/2012. Decyzja dotyczyła stosowania przez Bank praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów polegających na niewskazywaniu w umowach o otwarcie i prowadzenie indywidualnych kont emerytalnych - wbrew dyspozycji art. 52 ust. 2 pkt 8 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe - przesłanek dokonywania zmian umowy oraz niewskazywaniu w tych umowach - wbrew dyspozycji art. 52 ust. 2 pkt 10 ww. ustawy - zakresu odpowiedzialności Banku za terminowe i prawidłowe przeprowadzenie rozliczeń pieniężnych oraz wysokości odszkodowania za przekroczenie terminu realizacji dyspozycji posiadacza rachunku.

Treść powyższej decyzji dostępna jest na stronie internetowej UOKiK pod adresem: www.uokik.gov.pl.

Okres stosowania

Mimo, że początek okresu stosowania zakwestionowanych postanowień wzorców umów (29 sierpnia 2011 r.) datowany jest zgodnie z ustaleniami stanu faktycznego sprawy na termin wcześniejszy niż dzień wejścia w życie nowelizacji ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (tj. 17 kwietnia 2016 r.) przyznającej Prezesowi Urzędu uprawnienie w zakresie rozstrzygania o niedozwolonym charakterze postanowienia wzorca umowy i zakazie jego dalszego wykorzystywania, dla potrzeb ustalenia wysokości kary pieniężnej, Prezes Urzędu przyjmuje, że początkiem okresu stosowania niedozwolonych postanowień

wzorców umów, o których mowa w niniejszej decyzji jest data 17 kwietnia 2016 r. Bank zaniechał z dniem 21 lipca 2020 r. stosowania postanowień, o których mowa w pkt. I A i B sentencji niniejszej decyzji, jednakże okres ich stosowania należy uznać za długotrwały.

Stopień i skutki naruszenia (z uwzględnieniem okoliczności dotyczących natury naruszenia oraz działalności przedsiębiorcy, która stanowiła przedmiot naruszenia)

W ocenie Prezesa Urzędu, stopień naruszenia przez Bank przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest znaczny. Istotą zachowania Banku jest bowiem działanie polegające na wykorzystaniu silniejszej pozycji poprzez stosowanie we wzorcach umów niedozwolonych postanowień umownych oraz w konsekwencji wprowadzenie daleko idącej dysproporcji praw i obowiązków na niekorzyść konsumentów. Należy jednocześnie mieć na uwadze, że kwestionowane postanowienia umowne dotyczą umów kredytów i pożyczek hipotecznych odnoszących się do walut obcych. Prezes Urzędu wziął pod uwagę, że nabycie omawianych produktów pociąga za sobą istotne i długotrwałe zobowiązania finansowe po stronie konsumentów. W ocenie Prezesa Urzędu, w niniejszym przypadku na konsumentów, poza ryzykiem kursowym, mogło zostać przerzucone ryzyko dowolnego kształtowania przez Bank kursów wymiany walut obcych. W przypadku umów kredytów i pożyczek hipotecznych jest to o tyle istotne, że kredytobiorcy są narażeni na to ryzyko przez wiele lat trwania umowy. Nie może ulegać wątpliwości, że opisane zakłócenie równowagi stron umowy może w sposób rażący naruszać ekonomiczny interes konsumentów. Należy również mieć na uwadze, że Bank - jako profesjonalista i instytucja zaufania publicznego - w stosunkach z konsumentami powinien działać w sposób niewykorzystujący swojej silniejszej pozycji oraz dbać o równomierne rozłożenie uprawnień i obowiązków stosunku umownego.

Dokonując oceny wagi naruszenia, Prezes Urzędu uwzględnił okoliczność, że postanowienia umowne stosowane przez Bank mogą godzić przede wszystkim w interesy ekonomiczne konsumentów. Jak już zostało wskazane, omawiane klauzule określają zasady ustalania kursów walut obcych, w oparciu o które wyliczana jest wysokość rat kapitałowo-odsetkowych wymaganych od konsumentów.

Przy ustalaniu wymiaru kary Prezes Urzędu wziął po uwagę fakt, że w okresie od 17 kwietnia 2016 r. do dnia 2 marca 2020 r. zawartych zostało [***] aneksów do umów kredytów hipotecznych odnoszących się do walut obcych na podstawie wzorców umów, które zawierają postanowienia A i B (w tym [***] aneksy do umów indeksowanych do CHF, natomiast [***] aneksów do umów indeksowanych do EURO, [***] umów zostało natomiast przewalutowanych na PLN). Przy czym ogólne saldo umów kredytów hipotecznych indeksowanych do walut obcych, wg stanu na dzień 30 marca 2020 r. przedstawia się następująco: dla umów indeksowanych do CHF [***] CHF, natomiast w EURO to [***] EURO. Mając to na uwadze, należy uznać, że liczba zawartych aneksów na podstawie kwestionowanych wzorców oraz wartość umów, w których występują kwestionowane przez Prezesa UOKiK postanowienia, nie jest pomijalna. Prezes UOKiK ustalając skalę naruszenia, analizował ok. [***]% wszystkich aneksów zawierających oceniane w niniejszej decyzji klauzule abuzywne, tj. aneksy zawarte po 17 kwietnia 2016 r.

Wyliczenie kwoty bazowej kary

Mając na względzie przedstawione powyżej okoliczności, Prezes Urzędu ustalił kwotę bazową kary na [***] % obrotu osiągniętego przez Bank w 2019 r.

Spółka osiągnęła w 2019 r. obrót w wysokości [***] zł, a zatem kwota bazowa kary wynosi [***] zł (słownie: [***] złotych) .

Okoliczności łagodzące i obciążające

W niniejszej sprawie Prezes Urzędu zidentyfikował okoliczności łagodzące. Jak już wskazano uprzednio w treści niniejszej decyzji, dla konsumentów posiadających kredyty hipoteczne indeksowane do CHF, dla celów realizacji tych zobowiązań Bank wprowadził dodatkową tabelę tworzoną w oparciu o kurs średni CHF podawany przez NBP, publikowany na stronie internetowej www.nbp.pl. Jednocześnie, jak wynika z ww. informacji opublikowanej na stronie internetowej Banku, dla celów realizacji zobowiązań i zleceń konsumentów, zastosowany zostanie kurs korzystniejszy (kurs CHF z Tabeli Kursów Walut Obcych Banku, lub kurs CHH, o którym mowa powyżej) dla kredytobiorcy.

Niewątpliwie powyższe rozwiązanie jest korzystniejsze dla konsumentów, gdyż pozwala ono na zweryfikowanie danych, w oparciu o które Bank dokonuje ustaleń kursu CHF, jednocześnie kurs ten jest ustalany w oparciu o dane publikowane przez niezależny podmiot, tj. NBP, i Bank tym samym ma ograniczoną możliwość jednostronnej jego modyfikacji, w oparciu o niejasne kryteria.

Należy również wskazać, że Bank wprowadził powyższe rozwiązanie przed zakończeniem postępowania przez Prezesa Urzędu, a informacje o planowanym jego wprowadzeniu zostały przekazane przez przedstawicieli Banku na spotkaniu w dniu 6 marca 2020 r.

Ponadto należy wskazać, iż na wszystkich etapach prowadzonego przez Prezesa Urzędu postępowania Bank współpracował z Prezesem Urzędu w sposób ponadstandardowy. Proponował spotkania w celu wypracowania brzmienia postanowień, tak aby nie budziły one wątpliwości Prezesa Urzędu, przedstawiał propozycje zobowiązania, które wykaczały poza samą zmianę wzorców umów.

Prezes Urzędu nie zidentyfikował jednocześnie innych okoliczności łagodzących lub obciążających w niniejszej sprawie.

Zasadnym jest zatem, biorąc pod uwagę opisane powyżej okoliczności, obniżenie kary pieniężnej o [***]% w stosunku do kwoty bazowej.

Obliczenie kary

Nałożona na Bank kara pieniężna, przy uwzględnieniu okoliczności łagodzących o których mowa w akapicie powyżej, i tym samym jej obniżenia o [***]% w stosunku do kwoty bazowej i zaokrągleniu do pełnych złotych, wynosi 10 464 213 zł (słownie: dziesięć milionów czterysta sześćdziesiąt cztery tysiące dwieście trzydzieści złotych). Powyższa kara pieniężna stanowi zatem ok. [***]% maksymalnej kary, która mogłaby zostać nałożona na Spółkę na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 3a uokik.

Podsumowanie

Nakładając niniejszą decyzją karę pieniężną za naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu kierował się przesłankami wskazanymi w art. 106 oraz art. 111 uokik. Kara w powyższej wysokości jest w ocenie Prezesa Urzędu adekwatna do okresu, stopnia oraz okoliczności naruszenia przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Prezes Urzędu wziął pod uwagę, że kara ta spełni funkcję prewencyjną (zarówno w ujęciu ogólnym, jak i indywidualnym) oraz funkcję represyjną.

Wobec powyższego, Prezes UOKiK orzekł jak w pkt. III niniejszej decyzji.

Zgodnie z art. 112 ust. 2 i 3 uokik, karę pieniężną należy uiścić w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji na rzecz Funduszu Edukacji Finansowej na rachunek Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie w NBP o/o Warszawa Nr 51 1010 1010 0078 7822 3100 0000.

Ad IV. Koszty postępowania

Zgodnie z art. 80 uokik, Prezes Urzędu rozstrzyga o kosztach w drodze postanowienia, które może być zamieszczone w decyzji kończącej postępowanie. Jednocześnie zgodnie z art. 77 ust. 1 uokik, jeżeli w wyniku postępowania Prezes Urzędu stwierdził naruszenie przepisów ustawy, przedsiębiorca, który dopuścił się tego naruszenia, jest obowiązany ponieść koszty postępowania. Zgodnie z art. 263 § 1 kpa, do kosztów postępowania zalicza się koszty podróży i inne należności świadków i biegłych oraz stron w przypadkach przewidzianych w art. 56 kpa, a także koszty spowodowane oględzinami na miejscu, jak również koszty doręczania stronom pism urzędowych. Zgodnie z art. 264 § 1 kpa, jednocześnie z wydaniem decyzji organ administracji publicznej ustali w drodze postanowienia wysokość kosztów postępowania, osoby zobowiązane do ich poniesienia oraz termin i sposób ich uiszczenia. W wyniku przeprowadzonego postępowania, Prezes Urzędu w pkt. I rozstrzygnięcia niniejszej decyzji stwierdził naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Kosztami niniejszego postępowania są wydatki związane z korespondencją prowadzoną ze Stroną postępowania. W związku z powyższym, postanowiono obciążyć Stronę postępowania kosztami postępowania w wysokości 235 zł i 80 gr (słownie: dwieście trzydzieści pięć złotych i osiemdziesiąt groszy). Koszty niniejszego postępowania określone w pkt. V rozstrzygnięcia niniejszej decyzji Bank obowiązany jest wpłacić w terminie 14 dni od uprawomocnienia się niniejszej decyzji, na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów NBP o/o Warszawa nr 51 1010 1010 0078 7822 3100 0000.

Wobec powyższego, Prezes Urzędu orzekł jak w pkt. IV sentencji niniejszej decyzji.

Pouczenie

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 uokik w związku z art. 479²⁸ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. 2019 poz. 1460 ze zm.) od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie miesiąca od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

W przypadku jednak kwestionowania wyłącznie postanowienia o kosztach zawartego w punkcie IV niniejszej decyzji, stosownie do art. 81 ust. 5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przysługuje zażalenie do Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie tygodniowym od dnia doręczenia niniejszej decyzji, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

Zgodnie z art. 3 ust. 2 pkt 9 w związku z art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2020 r., poz. 755 ze zm.), odwołanie od decyzji

Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów podlega opłacie stałej w kwocie 1000 zł. Z kolei, zgodnie z art. 3 ust. 2 pkt 9 w związku z art. 32 ust 2 tej ustawy, zażalenie na postanowienie Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów podlega opłacie w kwocie 500 zł.

Zgodnie z art. 103 ust. 1 i ust. 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych Sąd może przyznać zwolnienie od kosztów sądowych osobie prawnej lub jednostce organizacyjnej niebędącej osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną, jeżeli wykazała, że nie ma dostatecznych środków na ich uiszczenie. Spółka handlowa powinna wykazać także, że jej wspólnicy albo akcjonariusze nie mają dostatecznych środków na zwiększenie majątku spółki lub udzielenie spółce pożyczki.

Zgodnie z art. 105 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, wniosek o przyznanie zwolnienia od kosztów sądowych należy zgłosić na piśmie lub ustnie do protokołu w sądzie, w którym sprawa ma być wytoczona lub już się toczy.

Stosownie do treści art. 117 § 1, § 3 i § 4 kodeksu postępowania cywilnego, strona zwolniona przez sąd od kosztów sądowych w całości lub części, może domagać się ustanowienia adwokata lub radcy prawnego. Osoba prawna lub inna jednostka organizacyjna, której ustawa przyznaje zdolność sądową, niezwolniona przez sąd od kosztów sądowych, może się domagać ustanowienia adwokata lub radcy prawnego, jeżeli wykaze, że nie ma dostatecznych środków na poniesienie kosztów wynagrodzenia adwokata lub radcy prawnego. Wniosek o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego strona zgłasza wraz z wnioskiem o zwolnienie od kosztów sądowych lub osobno, na piśmie lub ustnie do protokołu, w sądzie, w którym sprawa ma być wytoczona lub już się toczy.

z up. PREZESA
Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów
ZASTĘPCA DYREKTORA
Departamentu Ochrony Zbiorowych Interesów
Konsumentów
Artur Zwaliński

Otrzymuje:

1. Bank Millennium Spółka Akcyjna
Ul. Stanisława Żaryna 2A
02-593 Warszawa
2. [***]
Prokurator Prokuratury Okręgowej w Warszawie
Wydział VI Sądowy
ul. Chocimska 28
00-791 Warszawa
3. a/a